

ALMANYA

Almanya'da Yapı Kültürü Üzerine Durum Raporu 2001

Alman hükümeti, 2000 yılında mimar, mühendis ve kent plancılarının meslek kuruluşları ile birlikte ve federal eyaletlerin, yerel konseylerin, inşaat ve konut endüstrilerinin temsilcileri ve diğer çeşitli kuruluşların katılımıyla Mimarlık ve Yapı Kültürü İnisyatifi'ni kurdu. Bu inisiyatifle amaçlanan kamuoyunda bir diyalog ortamı yaratılarak Alman toplumunun mimarlık ve yapı kültürüne ilişkin beklentilerinin bir "yuvarlak masa"da tartışılmasıydı. Bu konularda düzenlenen çeşitli toplantılar, araştırmalar ve yayınlarla birlikte 2001 yılında bir "Durum Raporu" hazırlandı. Alman hükümeti kendi görüşlerini ve raporu parlamentoya sundu. Bu çalışmalar sonucunda 2006 yılı sonunda kurulan Ulusal Yapı Kültürü Vakfı, tüm tarafların katılımıyla, Almanya'da yapı kültürünü geliştirmeyi amaçlayan bir platform olmayı hedefliyor. Almanlar tarafından "*baukultur*" olarak kendilerine özgü bir şekilde adlandırılan yapı kültürü, yapılı çevrenin gelişim süreci ve bu süreçte insanların verdikleri tepkilerin getirdiği etkileşimler bütünü olarak tanımlanıyor.

Mimarlık ve Yapı Kültürü İnisyatifi'ne ilişkin daha ayrıntılı bilgi için:
www.architektur-baukultur.de

Ulusal Yapı Kültürü Vakfı'na ulaşmak için:
www.bundesstiftung-baukultur.de

Almanya Ulaşım, Yapı ve Konut Bakanlığı'na ulaşmak için:
www.bmvbs.de

Durum Raporu'nun İngilizce metnine ulaşmak için:
www.mo.org.tr/UIKDocs/germany.pdf

Almanya'da Yapı Kültürü Üzerine Durum Raporu: Mevcut Durum ve Tavsiyeler

Çeviri: Arif Şentek, Nilgün Kennedy

ÖNSÖZ

Avrupa büyüdükçe, piyasa koşulları ve talepler de değişmektedir. Almanya, yüksek yoğunlukta mimar sayısı ve çok gelişmiş altyapısı ile kıtanın inşaat alanında en geniş çıktısına sahiptir. Yapı endüstrisinde, yapısal bir değişiklik zorunludur. Uzmanlaşmış hizmet sunumu, yaratıcı ürünler ve her düzeyde sürdürülebilir kalitenin – estetik çekicilikle birlikte – sağlanması, sadece kentler ve kentlerde yaşayanlar için değil, iş ilişkileri açısından da Almanya'nın geleceği için yaşamsal önemde konulardır.

Almanya'da Ulaşım, Yapı ve Konut Bakanlığı, planlama ve yapı üretiminin kalitesi ile mimarlar, kent plancıları ve mühendislerin sunulan hizmetlerdeki rollerini kamuoyunda tartışmak üzere bir odak oluşturmak amacıyla "Mimarlık ve Yapı Kültürü İnisiyatifi"ni başlatmıştır. Bu yolla federal hükümet, uzmanlardan gelecek görüşleri derleyecek ve parlamentonun bu konulardaki önerileri ile eşgüdümü sağlayacaktır.

İnisiyatif kendisini, katılımcıların aktif katkısının gerekli olduğu, yönlendirici bir diyalog platformu olarak görmektedir. Bu rapor, söz konusu diyaloga katkıları yansıtmaktadır. Katkıda bulunan herkese, özellikle de raporu derleyen Prof. Dr. Kahler'e teşekkür etmek isterim.

Yapı kültürünün yaratılmasında, planlama ve yapı sürecinde farklı konumları olan herkesin, küçük ve büyük ölçekli özel sektör işverenlerinin, yatırımcıların, finansörlerin, firmaların, müteahhitlerin, planlamacıların, kentsel ve yerel yönetimlerin aktif işbirliği ve bireysel katkıları gereklidir. İyi bir yapıyı çevrenin değeri konusunda kamuoyu duyarlılığının geliştirilmesine duyulan ihtiyaç kadar, plancılar, işverenler ve yapı sektörü arasında işbirliğinin teşvik edilmesine de gereklilik vardır. Bu çalışma kapsamında başlatılmış olan diyalogun sürdürülmesi ve vatandaşlar ile yapı alanında işverenler arasında olduğu gibi, eyalet ve yerel topluluklar düzeyinde ilgi ve katılımın sistematik olarak yönlendirilmesi önemli olacaktır. Bu açıdan, eyalet hükümetlerinin kendi inisiyatifleriyle konuya artan bir ilgi göstermelerini memnuniyet verici buluyorum.

Rapor, Almanya yapı kültüründe başarılanları belgelemekte, ama aynı zamanda eksiklerin de altını bilinçli bir şekilde çizmektedir. Raporda komşularımızın bu sorunları nasıl ele aldıkları üzerinde durulmaktadır. Nerede olduğumuzu ve kendi standartlarımızı bugün gerçekten ne ölçüde uygulayabildiğimizi görebilmek için eleştirel bir yaklaşımı benimsememiz gerekiyor, çünkü önemli hedeflere varmaya çalışıyoruz:

- Küresel rekabet olanaklarımızı geliştirmek ve yeni talepleri karşılamaya hazır olmak istiyoruz.
- Kamuoyunda yaygın bir kaliteli yapıyı çevre beğenisi oluşturmak ve böylece nitelikli bir planlama ve yapı üretimi için genel destek sağlamak istiyoruz.
- Kültürel mirasımızı korumak ve yapı stokumuzdaki mevcut kaynakları kullanılabilir duruma getirmek istiyoruz.
- Planlama ve yapı endüstrisinde geleceğe yönelik yüksek standartları korumak ve yeni buluşlar için var olan potansiyeli değerlendirmek istiyoruz.

Ayrıca tüketicilerin günlük ihtiyaçlarına öncelik verildiğini ve uzmanlarla yapı sahibi yatırımcılar arasında nitelikli bir planlama ve yapı üretimi konusunda daha geniş bir diyalog kurulduğunu da görmek isterdim.

Bir işveren konumunda olmasının dışında, federal hükümete bu alanda geçerli olabilecek örnek koşulları yaratma görevi de düşüyor. Burada, mevcut Federal Yapı Kuralları ve Bölge Planlama Yasası'na ve diğer olanakların yanı sıra, eyaletlere yönelik yaygın kentsel yenileme desteğine değinmek isterim.

Ulaşım, Yapı ve Konut Bakanlığı'nın, mimarlık ve yapı kültürüne yönelik görevleri, bu raporun yayınlanması ile bitmiyor. Bu raporda yer alan ve bana göre belirleyici kesinlikte olmaktan daha çok geliştirilebilir nitelikte olan analiz ve tavsiyeler, ne ölçüde gerçekleştirilebileceklerini görebilmek üzere gözden geçirilecektir. Ayrıca rapordaki görüşleri parlamentoya da sunmak istiyorum.

Şu ana kadar ulaşabildiğimiz noktanın bizi, yapı kültüründe payı bulunan ve planlama ile yapı üretiminden sorumlu bütün taraflar arasında yakın işbirliği olanaklarını sağlamayı ve kamuoyunda "kalite" konusundaki tartışmalara derinlik kazandırmayı amaçlayan herkesi, bu ortak çabanın sürdürülmesi konusunda daha kararlı bir konuma getirdiğini düşünüyorum.

Kurt Bodewig
Almanya Ulaşım, Yapı ve Konut Bakanı

ÖZET VE GÖRÜŞLER

Yapı kültürü, sadece mimar, mühendis ve kent plancılarını ilgilendiren bir konu değildir, yapı sahibi işverenleri ve kentte yaşayan yurttaşları da ilgilendirir. Yapıların kalitesi, kullanılabilirlik, ticari verimlilik ve tasarımın birleşimi ile toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlikten kaynaklanmaktadır.

Gelecek yıllardaki toplumsal gelişmeler yapı kültürünü etkileyecektir. Demografik değişimler (yaşlı nüfusun artışı, hane halkı sayısında azalma, yabancıların oranında artış ve Almanya içindeki göç) ve ekonomik gelişmeler (küreselleşme, bölgeselleşme, ekonomik gelişmenin maksimizasyonu doğrultusunda baskılar) ile birlikte, toplumumuzda bireyselleşme / yalıtılma ve toplumsal kutuplaşma yönündeki süreçler, yapı üretimi ve planlama sürecinde görev alanların önüne çözmeleri gereken yeni sorunlar getirmektedir. Eski Doğu Almanya'daki kentlerin, yenilenmesi ihtiyacı da bu sorunlara bir başka örnektir.

Kentlerde mevcut yapı stoku üzerinde yapılan çalışmalar önemini korumaya devam edecektir. Çünkü esasında gelecek yılların kentleri, zaten inşa edilmiş durumdadır. Öte yandan kamusal alanların özelleştirilmesindeki artış, kent dışı alanlardaki gelişmeler, kent içi yerleşim birimlerinin ihmali ve yapı maliyetlerinin düşürülmesiyle kazançlı çıkılacağı konusundaki genel kanı, yapı kültürünü tehdit etmektedir.

Çıkar çatışmalarının var olduğu bir gelişme sürecinde, yapı çevrenin kamu çıkarlarını güvence altına alacak şekilde oluşturulması gerekir. Özel sektörde planlama ve inşaat aşamalarında, yapı sahibi işverenler, mülk sahipleri ve yatırımcıların, yapı kültüründe yüksek standartları sağlama sorumluluğu duymalarına ihtiyaç vardır. Plancılar, işverenlerin haklılık taşıyan çıkarları ile kamu çıkarları arasında dengeyi sağlayacak bir orta yol bulmalıdırlar.

Planlama ve yapı üretimi, ekonominin ana faktörlerinden biri olmaya devam etmektedir: gayri safi milli hasılanın % 10'undan fazlası yapı sektöründe yaratılmakta, çalışan her 14 kişiden biri inşaat sektöründe yer almakta, sabit yatırımların yarısından fazlası yapı sektörüne yöneltilmektedir. Plancılar için bu, yeni işler almak için adil bir yöntem olarak görülen yarışmaların, hem özel sektörü hem de yapı tasarımı ve inşaat aşamalarının ötesindeki

alanları kapsayacak şekilde genişletilerek artırılması anlamına gelmektedir. Ayrıca, uluslararası pazarlara hizmet ihracının artırılması konusundaki olanaklar, inşaat hizmetlerinin ihracında artışı da beraberinde getirecektir. Ancak bu, yapı üreticilerinin ve planlıcılarının eğitimindeki standartların da geliştirilmesini gerektirmektedir. Her şeyin ötesinde “yapı kültürü” kavramı, “kültür”ü içermektedir ve “kültür” de eğitimle sağlanabilir.

Yapı kültürü yeniden keşfedilecek bir şey değildir. Fakat planlama ve yapı sektörünün yapı kültürünü doğrudan etkileyen süreçler içerdiği ve sonuçlar ürettiğinin daha çok farkında olmalıyız. Bu duyarlılık, yapı kültüründe kalitenin yalnızca şansa bağlı olarak ortaya çıkmamasını garanti etmek için gereklidir. Almanya, sadece Avrupa'nın inşaat alanında en büyük çıktısına sahip olan ve yüksek kaliteli inşaat teknolojisi ile tanınan bir ülkesi değil, aynı zamanda gelişmiş ve ayrıntılı planlama mevzuatına, oldukça gelişmiş yarışmalar sistemine ve ayrıca mirasın korunmasına ve kent planlamasına destek veren etkin programlara sahip bir ülkedir. Sonuçta eyaletler ve federatif yapı içindeki topluluklar kendi ağırlıklarını ortaya koymaktadırlar. Odalar ve dernekler de önemli katkılarda bulunmaktadır. Kuşkusuz yapılardan “etkilenen” vatandaşların çıkarları ve yatırımcıların beklentileri de önemlidir. Bu beklentileri karşılamak ve yeniliklere olanak sağlamak hükümetin görevidir. Fakat bu, yapı kültürünün, proje sayısı ve sağlanan devlet desteğinin miktarı ile ölçüleceği anlamına gelmemektedir. Yapı kültürü uzmanlar ve vatandaşlar, yerel yönetimler, yapı sahipleri ve yatırımcılar arasında sağlanacak sürekli bir diyalog yoluyla kamuoyunda yaratılacak duyarlılıkla güç kazanacaktır.

Diğer Avrupa ülkeleri bu konuların kamuoyunda tartışılmasının önemini görmekte daha erken davrandılar. Bazı ülkelerde, yapı kültürü ulusal kimliğin bir parçası olarak bilinçli bir teşvik görmektedir. Çoğu ülke oluşturduğu, bütçe ve kurumlarıyla desteklediği “mimarlık politikaları” ile bu alanda kamuoyunun ilgi ve değerlendirmesini geliştirmekte, okulları bitirenleri meslek seçiminde yönlendirmekte, yönetimlere ve işverenlere danışmanlık vermekte ve kalite konusunda diyalog yürütmektedir. Son birkaç yıla kadar Almanya bu cephenin gerisinde kalmıştı.

Çeşitli tekil düzenlemelere karşın bu konu ulusal düzeyde yeterince algılanamamıştır. Federal Mimarlık ve Yapı Kültürü İnisiyatifi'nin eyaletler düzeyinde kendine benzer inisiyatifler doğurması önemli bir başarı olarak değerlendirilebilir. Fakat henüz, planlama ve yapı sürecinde yer alan ve ilgi sahibi olanları biraraya getirerek iletişim ve temsilini sağlayan kalıcı bir ulusal platform yoktur. Bunun nasıl gerçekleştirileceği ve sürdürüleceği sorusu ucu açık bir sorudur, bununla birlikte bu soruya verilecek yanıt mutlaka planlama mesleklerinde ve yapı sektöründe güncel olarak gözlenen yeni bir yönelim ihtiyacını da dikkate almalıdır.

Bu konuda dile getirilebilecek en önemli önerilerden biri, federal hükümete eyaletler, yerel topluluklar, meslek odaları ve dernekler, ilgili sponsorlar ve kendini bu işe adanmış meslek adamları ile birlikte yapı kültürü üzerine canlı bir diyalogu sürdürebilmenin bir yolunu bulması konusunda çağrı yapmaktır. Böyle bir adım, bu alanda alınmakta olan tedbirleri daha belirgin duruma getirecektir. Komşu ülkelerden ders alabileceğimiz örnekler vardır.

Yapılı çevremizin biçimlendirilmesinde rol alan tüm tarafların eylemlerine ilişkin somut öneriler söz konusudur. Bu öneriler, yapı kültüründe kalitenin önem kazanacağı bir değerler sisteminin yaratılmasını amaçlamaktadır. Bu her şeyin ötesinde, kaliteye ve uzmanlaşmaya önem vermeyi, hizmet alanında yetkinliği, uluslararası alanlara yönelmeyi, disiplinlerarası işbirliğini ve kullanıcı ihtiyaçlarını daha yakından dikkate almayı gerektirmekte ve bu yönlerden planlama mesleklerini etkilemektedir.

Yapı sahibi işverenler ve yatırımcılar için de öneriler söz konusudur. Her şeyden önce, bu öneriler örnek bir rol üstlenen kamu sektörü işverenleri için geçerlidir. Fakat özel sektör işverenleri ve mülk sahiplerinin de yapı kültürü hedefleri doğrultusunda hareket etmeleri

sağlanmalıdır. Belli başlı projeler için mühendislik ve mimarlık yarışmalarının açılması da bu yönde önemli bir katkı olacaktır.

Çekiciliği olan kamusal alanların yaratılması ve korunmasını sağlayan ve çevrede peyzaja duyarlı gelişmelerin yapılması için çaba sarfeden, "kent içi alanlar"a kendini adanmış katılımcı toplulukların varlığı büyük önem taşımaktadır. Toplulukların, yaşadıkları çevre için yapı kültürü konusunda danışma hizmeti verebilecek kurumlar kurmaları da önerilmektedir.

Yapı kültürünün geliştirilmesi, korunması ve bu konuda kamuoyu ilgisinin sağlanması için ortak eylem yürütülmesi çağırısı yapan öneriler özel önem taşımaktadır. Bu öneriler içinde, kamuoyuna yönelik kampanyalar ve araştırmalar, kamuoyuna örnek olarak tanıtılacak projeler, başarılı örneklerle ulusal düzeyde verilecek uygun ödüller, yapı üretimi ve planlama sürecine vatandaşların daha geniş ölçüde katılımı, yapı kültürü konularında tüketicilerin bilgilendirilmesi ve yapıları yapan kişi ve firmaları tanıtan plakaların binalara konulması yer almaktadır.

Özellikle önemli olan bir öneri de, okullardaki ders programlarına ve mesleki eğitim programlarına yapı kültürüne ilişkin konularının eklenmesidir. Yapılı çevrede diyalog ve kalitenin değerlendirilmesi, ancak önceden kazandırılmış bir bilgi temeli üzerine inşa edilebilir.

Son olarak federal politikalara yönelik öneriler gelmektedir; örneğin kent içi gelişmeleri hızlandırmak amacıyla vergi sisteminde yeni düzenlemeler yapılması veya mühendislik ve mimarlık hizmetleri ihracının desteklenmesi gibi. Yapı sektöründe istihdam olanaklarının acilen artırılmasına duyulan ihtiyaç da bu tür tedbirlerin alınmasını gerekli kılmaktadır.

Bu tedbirlerin uygulanması Almanya'nın mimarlık ve yapı politikasını daha dikkat çekici bir hale getirecek ve sonuçta herkes üzerinde etki sahibi bir konu olarak yapı kültürüne ilişkin bilinci artıracaktır. Konuya ilişkin genel duyarlılık, herkes için taşıdığı son derece büyük öneme karşın, şu anda çok düşük düzeyde olduğundan kamusal alanda sorulan sorular da çok basit düzeydedir.

1. Yapı Kültürü Nedir?

"Yapı kültürü" terimi, yapıyı çevreyi geliştirme sürecini ve bizim bu sürece yaklaşımımızı tanımlar. Terim, planlamayı, yapı üretimini, yapıların yeniden kullanımını ve bakımını içerir. "Yapı kültürü" bölünmez bir bütündür. Sadece mimarlıkla sınırlı kalmayıp, inşaat mühendisliğini, kentsel ve bölgesel planlamayı, peyzaj mimarlığını ve kamuya dönük sanatları da kapsar. Yapı kültüründe nitelik, toplumun tümünün yapıyı çevreye ve bu çevrenin bakımına karşı duyduğu sorumluluk düzeyi ile belirlenir.

2. Yapı Kültürü Nasıl Ölçülür?

Yapı kültürü:

- Yapıların ve yapıyı çevrenin tasarımı ve kamusal alanlarla bütünleşmesinde,
- Bunların kullanımında,
- Çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlikte,
- Bu alanda üretim ve iş verme konularında izlenen süreç ve düzenlemelerde, varılan kalite düzeyi ile tanımlanır.

Yapı kültürü, bu değişik alanlardan herhangi birinin tek başına optimizasyonu ile değil, bunlardaki kalite düzeyleri arasında bütünleştirici bir denge sağlayarak elde edilir.

3. Yapı Kültürü Neden Önemlidir?

Yapı kültürü, yapıyı çevre ile isteyerek veya istemeyerek ilişki kuran herkesi ilgilendirir. Almanya gibi yoğun yerleşik nüfusa sahip bir ülkede yapıyı çevre kaçınılmaz olarak bütün halkı etkilemektedir. Bu nedenle, tek bir konut biriminden kamusal alanlara kadar yapıyı

çevrenin kalitesi, bütün nüfusun fiziki ve ruhsal sağlığına katkıda bulunmaktadır. Eğer kültürün toplumun ayrılmaz bir parçası olduğu ve yeterli finansman desteği gerektirdiği kabul ediliyorsa, her birey üzerinde doğrudan etkileri olan yapı kültürü de eşit düzeyde önemli ve korunmaya değer bir olgu olarak görülmelidir.

Kötü bir tiyatro oyununa gitmez veya kötü bir tabloyu izlemez kurtulursunuz, ama yapılı çevreden kaçma olanağınız yoktur. Bu nedenle yapılı çevrede niteliğin sağlanması ve korunması için gösterilecek dikkatli çabalar son derece önem taşımaktadır. Hem kamu kesiminin, hem de özel kesimin, iyi bir yapılı çevre yaratmak için ciddi girişimlerde bulunması gerekmektedir.

4. Yapı Kültürüne Ne Zaman Ulaşılabilir?

Yapı kültürü, bir hamlede erişilebilecek bir hedef tanımlanamamaktadır. Yapı kültürü, yapılı çevre ile birlikte yaşanacak bir özümleme sürecidir. En çarpıcı mimari başarıları, mühendislik ürünlerini, kentsel ve açık mekân planlamasındaki başarılı uygulamaları olduğu kadar, günlük yaşantımızdaki çok daha sıradan istekleri ve kültür mirasımıza yönelik yaklaşımları da kapsar.

5. Yapı Kültürünün Estetikle İlişkisi Nedir?

Demokratik, çoğulcu bir toplum değişik estetik değerleri bir arada kucaklar. Bu rasgele, kendiliğinden olan bir iş değildir. Estetik kararların olduğu bir süreç söz konusudur. Hedef, yeni bir stilin egemenliği veya eski bir geleneğin yeniden canlandırılması değildir. Daha çok yeni bir çeşitlilik yaratılması amaçlanmalıdır. Yapı kültürünün standartları, Avrupa Birliği ve daha ötesinde yer alan ülkeler arasındaki uluslararası diyalogdan yararlanılarak oluşmaktadır ve bu diyalog, bazılarının korktuğu gibi, bir tekdüzeliğe yol açmamaktadır. Diyalog daha çok, bölgesel karar üretme süreçlerini beslemeye yöneliktir.

6. Yapı Kültürünün Etkileri Nelerdir?

Yapılı çevrenin oluşmasında mesleki sorumlulukları paylaşan yapı üretimi ve planlamaya yönelik meslekler, ekonominin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır:

- Ulusal ekonomide sabit sermaye yatırımlarının geniş bir bölümü, ulaşım ağının gerektirdiği yapılardan tek ailenin oturduğu bir yapıya, kent içindeki bir parktan belediye binasına kadar değişik tür yapı gereksinimlerine gitmektedir. Bunların yapımı ve bakımı ulusal ekonominin sorumluluk alanındadır.
- Yapı kültüründe kalite, iyi planlanmış ve iyi üretilmiş kentler, meydanlar, köprüler ve yapılara ilişkin bir talebi de beraberinde getirmektedir. Sonuç olarak bu talep, yapı sektöründe yaratılan iş sayısını belirlemektedir. Kalite aynı zamanda, planlama hizmetlerinin, bununla ilişkili yatırım mallarının ve inşaat hizmetlerinin ihracı açısından olanakların artırılmasında da belirleyici bir faktördür.
- Mevcut yapı stoku ile ilgili işler, çok sayıda müteahhit ve taşeron firmayı ilgilendirmekte, istihdam olanakları yaratmakta ve ülkede orta ölçekli çok sayıda girişimin ayakta kalmasını sağlamaktadır.
- Kentlerde ve kırsal alanlarda yapı kültürünün kalitesi orada yaşayan topluluğun refah düzeyini, bu bölgeye yatırım yapma isteğini ve ziyaretçilerin ilgisini (turizm) artırmaktadır.

7. Yapı Kültürünün Maliyeti Nedir?

Yapılı çevremizin yaratıldığı sistemde yapı kültürü, maliyeti ile ölçülebilen bir faktör değildir. Belirli bir yapı için daha fazla para harcanması, onun daha "kaliteli" olması sonucunu getirmeyebilir. Estetik, kullanım, sürdürülebilirlik ve iş vermede izlenen düzenli bir sürecin toplam bileşimi, sonuç olarak yapılı çevrenin kalitesinde ilk yatırım maliyetinden daha belirleyici olmaktadır. Bu bakımdan, her ne kadar (ücret tarifeleri gibi) bazı kurallarla ilişkisi varsa da, yapı kültürü bir maliyet sorunu değildir. Yapı kültürü ve kârlılık, birbirine karşı değil,

birbirini tamamlayan kavramlardır. Çoğu örnekte, yapı kültürü ekonomik verimliliği artıran, değer artışı sağlayan bir faktör olmuştur.

8. Yapı Kültürü Geleceği Nasıl Hazırlar?

Yapı kültürü, bir kentte, bir köyde kendini yerel olarak ifade eder. Bir ülkedeki yapı kültürü, bu ülkenin geleceğine iki yönden önemli katkıda bulunur:

- Bir toplum, insanların ve ekonomik kaynakların soyut bir bileşimi değildir. Toplumun üzerinde yaşadığı, kendi kimliğini tanımlayan yerle sıkı bağları vardır. Bu, bir toplumda bireylerin ve tüketicilerin “yurttaş” olabilmelerini sağlayan şeydir.
- Geleceğe hazırlıklı olmak aynı zamanda, sınırlı kaynaklara dikkatli bir yaklaşımı ve sürdürülebilir bir yapı üretimi modelini gerektirir.

9. Niçin Yapı Kültürüne Dikkat Etmek Zorundayız?

Yapı kültürü her zaman var olmuştur. Ancak bugün bu konu, çeşitli yeni gelişmelerle ortaya çıkan ve yanıt bekleyen sorularla karşı karşıya kalınan bir yol ayrımında olduğumuz için özellikle önem taşımaktadır. Günümüzün karmaşık dünyasında basit yanıtlar yeterli olmamaktadır. Başarılı sonuçlara ulaşabilmemiz için, tüm taraflar arasında bir işbirliğine, bunların ilgi ve çıkarlarının derli toplu bir şekilde bütünleştirilmesine ihtiyaç vardır.

- Küreselleşen bir ekonomide “Avrupa kentinin geleceği”, hükümetlerin ve yurttaşların önünde duran ve çözmeleri gereken bir sorundur. Almanya’da yapı kültürü de bu bağlamda gelişecektir. Uygulama koşullarını belirleyen bir işveren ve yasa koyucu hükümetler -federal, eyalet ve yerel düzeylerde- yönetimler bu tartışmanın taraflarından biridir ve tartışmada paylarına düşen katkıyı yapmalıdırlar.
- İşlevlerini yitirmiş endüstri yerleşmelerinin, demiryolu tesislerinin, değişime uğrayan eski liman alanlarının kentlerle bütünleştirilmesi ve yolları, meydanları, parkları ile kamu mekânlarının korunması ve geliştirilmesi, yapı kültürüne yönelik çalışmalarda büyük dikkat gerektiren alanlardan sadece ikisidir.
- Avrupa Birliği’nin yakın gelecekteki genişlemesi, kentlerde yeni talepler geliştirmekte ve iş merkezleri arasında yaratıcı bir rekabeti doğurmaktadır.
- Bugün Avrupa Birliği üyesi ülkelerden çoğu, mimarlık ve yapı kültürünün teşvik edilmesini yazılı kanunlarına veya somut kalkınma programlarına geçirmiş durumdadır. Almanya bu deneyimlerden yararlanabilir, ama öncelikle federal yönetim, eyalet ve yerel yönetim düzeylerinde kendi hedeflerini ortaya koymasına gerekmektedir. Çünkü yapı kültürü, genel yapı çevre, bütün yurttaşları ilgilendirmektedir ve büyük bir çoğunluğun yararına. Mimarlık ve Yapı Kültürü İnisiyatifi’nin yürüttüğü bir temsilî araştırma, bu çoğunluğun nüfusun yaklaşık dörtte üçünü oluşturduğunu göstermektedir. Devletin, bu alanda herkesin sorumlu bir yaklaşım içinde davranmasını güvenceye alma konusunda yardımcı olması gerekmektedir.

10. Yapı Kültürünü Geliştirmek İçin Ne Yapmalı?

Yapı kültürü, tek başına bir tedbirin uygulanması ile ulaşılabilen bir şey değildir. Bu alanda federal yönetim, eyalet ve yerel yönetimler ile özel sektör işverenleri ve yurttaşlar arasındaki işbirliğinin kalitesi belirli bir standart oluşturur. Ancak yapı kültüründe yüksek bir standarda duyulan ihtiyaç konusunda duyarlılığa odaklanabilmek için değişik tedbirler gerekmektedir. Bu tedbirler, genelde kamuoyuna, kamu yetkililerine ve planlama, yapı üretimi ile mesleki düzeyde ilgilenenlere yönelik olmalıdır. Burada özetlenen tavsiye ve tedbirler bütün bu gruplar için geçerlidir. Buradaki tavsiyeler aracılığıyla yapı kültürünün gerekliliği ve kalitesi konusunda yeni bir duyarlılığın yaratılmasına yardımcı olunacaktır. Her şeyin ötesinde, nüfusun % 80’inden fazlası, yapı kültürünün ülkenin toplumsal yaşamında merkezî bir konumda olmasını istemektedir.

MEVCUT DURUMA İLİŞKİN ANALİZLER

1. Yapı Kültürünü Tanımlama

Yapı kültürü, yapılı çevrenin yaratılması ve onunla etkileşim içinde olunması demektir. Bu anlamda sadece mimarların, plancıların veya yapı sektörünün ilgilendiği bir alan değil, aynı derecede mal sahiplerinin ve yurttaşların da ilgi konusudur. Sadece mimarlığı değil, “yapılı” her şeyi kapsar. “Yapılı çevre” derken tek başına mimarlığı ele alan bir kişi, yapılı çevrenin sadece binalardan değil, aynı zamanda sokaklardan, meydanlardan, parklardan, köprülerden ve hatta sokaklardaki çöp kutularından oluştuğu gerçeğini göz ardı edecektir. Bir ülkede yapılı çevrenin elemanlarına bir bütün olarak yaklaşım şekli, o ülkenin yapı kültürünün düzeyini gösteren bir ölçüttür. Yapı kültürü insan deneyimlerinin yapılı bir biçime kavuşmasıdır.

Yapı kültüründe kalite, bütün toplumun bu yapılı çevreye, onun korunmasına karşı gösterdiği sorumluluk derecesi ile belirlenir. Bir yapı kültürü standardı, onun tasarımı, kullanımı, işlevselliğindeki kalite ile, çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirliği ile, ayrıca onun yaratılmasında izlenen yöntem ve süreçle tanımlanır. Kalite, bu öğelerden birinin optimizasyonuna değil, daha çok bütün bu bileşenlerin kendi aralarındaki dengeye bağlıdır. Bu bağlamda yapı kültürü, tek aşamada varılacak bir hedefi değil, yapılı çevre ile kurulacak sürekli bir etkileşim ve özümleme sürecini tanımlamaktadır.

Avrupa Birliği’ndeki diğer ülkeler, yapı kültürüne yönelik girişimleri yıllardır değişik vurgulamalarla sürdürmektedir: Fransa Konut Bakanlığı, yetersiz bulunan bazı yapı yöntemlerini daha 1971’de yasaklamıştır. Bu, yapılı çevrenin üretilmesine devletin geniş ölçüde müdahalesini getirmektedir. Pompidou Merkezi gibi belli başlı kamusal projeler, görevdeki başkanlar tarafından yakından izlenmiş ve desteklenmiştir. Bu projeler Paris’te yeni bir turizm çağı yaratmıştır. Bu projeler, yüksek maliyetlerine karşın, ulusal ekonomiye ve kentin çekiciliğine önemli katkılar getirmiştir.

Avusturya hükümetinin kültür bölümü, 1992 yılında mimarlığı teşvik için yoğun bir program başlatmıştır. İsveç, 2001 yılını “Mimarlık Yılı” olarak ilan etmiş ve bir ulusal mimarlık sergisi düzenlemiştir. Britanya’da Galler Prensi bir “örnek” köy inşa ederek ve bir mimarlık enstitüsü kurarak ülkenin mimarlıktaki hakim yönelişini değiştirmek için girişimlerde bulundu. Mimarlık ve Yapılı Çevre Komisyonu (CABE), İngiliz Başbakanı tarafından etkin bir biçimde desteklenen bir hükümet kuruluşudur. Finlandiya’da “iyi bir yapılı çevre hakkı” anayasaya dahi girmiştir.

Almanya’da yapı kültürünü teşvik etmeye çalışan değişik düzeylerde dağınık etkinlikler görüyoruz. Ancak bunlar belirli bölgelerle sınırlı kalmaktadır. Etkinliklerin boyutu ilgi çekici sergilerden ve “mimarlık ve anıtlar”a karşı duyarlılığı artırma amacıyla düzenlenen günlerden, yarışmalara ve ödüllere kadar varmaktadır. Bu etkinlikler kendi çaplarında başarılı sonuçlara varsa da, son yıllarda bu konuda bütün ülkeyi kapsayan yaygınlıkta bir tartışma ortamı söz konusu olmamıştır. Yine de akla gelen sorular yalın ve herkesin ilgisini gerektirecek niteliktedir: Önümüzdeki on, yirmi, otuz yılda ne tür bir kentte, ne tür bir çevrede, ne tür evlerde yaşamak istiyoruz? İnsanların içinde yaşadığı yapılı çevreleri belirleyen etkenler nelerdir? Hangi toplumlar kendilerine özgü kentleri inşa edebilmektedir? Yapı üretiminde ve kent planlamasında geleceğin çevresini belirleyecek etkenler nelerdir? Bu alanda bugüne kadar sadece yapı kültürünün önemli bir yanı olan mimari mirasın korunması konusundaki çalışmalar olumlu birer örnek olmuştur.

Kuşkusuz, Almanya’da yapı kültürüne ilişkin etkinliklere duyulan heyecan ve katılım, uzmanlar arasında ve kamuoyunda yoğun bir ilginin varlığını göstermektedir. Bu alanda etkin bir rol almak için genel bir isteklilik gözlenmektedir. Ancak, daha üst düzeyde başarılar elde edebilmek için bireysel etkinliklerin daha belirli yönlere odaklanarak birleştirilmesi gerekmektedir. Federal hükümet bu konuda yönlendirici ve eşgüdümü sağlayıcı bir rol

oynayabilir ve yapı kültürünün ulusal ve uluslararası gündemlerde yer almasına yardımcı olabilir.

2. Toplumsal Eğilimler

Toplumumuzda, ekonomide, teknolojiye ve hükümet politikalarındaki değişikliklerin planlama ve yapı üretimi üzerinde doğrudan sonuçlar doğuracak etkileri vardır.

Her ne kadar sonucu göçler belirleyecekse de, **Almanya'nın nüfusu küçülmektedir**. Hiç göç alınmayacağı veya her yıl 300.000 yabancıların ülkeye geleceği varsayımlarına göre 2050 yılı nüfusu 56,8 ve 74,9 milyon olarak öngörülmektedir.

Kesin olan, buraya dışarıdan geleceklerin –ki bu kesim şu anda nüfusun yaklaşık % 10'unu oluşturmaktadır- sayısının artacağıdır. Bunun kentler, okullar, anaokulların ve çalışma ortamındaki etkilerinin neler olacağını görmek gerekmektedir. Kültürel farklılıklar bir zenginlik mi getirecek, yoksa toplumsal gerginliklere mi yol açacaktır?

Almanya uzun süredir **yaşlı nüfusun** giderek artması sorunuyla uğraşmaktadır. Bu yüzyılın ilk yarısında da 60 yaşın üzerindeki nüfus oranındaki artış sürecektir. Yaşlanma sürecini durduran ilaçlar bulununcaya kadar yaşlı ve bakıma muhtaç insanların sayısı ciddi biçimde artacaktır. Aynı zamanda doğurganlık oranındaki düşüş de buralarda daha az genç insanın yaşayacağı anlamına gelmektedir. Açıkça, yaşlılar için gerekli tesislere talep artarken, anaokulları, okullar ve gençlik merkezlerine talep azalacaktır ve bu, mevcut tesislerin kullanımında acil değişiklikler gerektirebilecektir.

Aynı zamanda **daha küçük aileler** ve daha küçük hane halkı doğrultusundaki eğilim de sürecektir. Özellikle yoğun nüfusun bulunduğu bölgelerde tek kişilik ailelerin sayısı yıllardır artmaktadır. Değişen yaşam tarzını barındıracak konut tiplerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Tek kişilik hane halkı ve çocuklu veya çocuksuz eşlerden oluşan ailelerin ve evde çalışan, yeni telekomünikasyon olanaklarını kullanan insanların sayısındaki artış, yaşama mekânlarının tasarımında yeni koşullar yaratmaktadır.

Doğu ve Batı Almanya kentlerindeki demografik gelişmeler arasında belirgin farklılıklar vardır. Ülkenin batısındaki nüfusa ilişkin rakamlar sabit kalırken, eski Doğu Almanya eyaletlerinde nüfus azalması yaşanmaktadır. Bu durum, doğudaki Alman kentlerinin geleceğine ilişkin, orta vadede batı kentlerini de etkileyecek bütünüyle yeni sorunlar getirmektedir. Aynı zamanda doğuda altyapıyı batı standartlarına getirme süreci de devam edecektir.

Toplumumuzda bireyselleşme doğrultusunda bir gelişme eğilimi vardır. Mesleki konum ve gelir durumu artık tek başına hayat standardını belirleyen faktörler olmaktan çıkmış, toplumun bir bütün olarak refahından çok, bireysel mutluluğu sağlayacak çabalar önem kazanmıştır. Nüfusun çoğunluğu belirli bir yaşam tarzını gerçekleştirebilecek olanakları hazır bulmaktadır. "Mirasçılardan oluşan bir kuşak"tan çoğu insan, emek harcamadan varlık içinde yaşayabilmektedir. Macera peşinde koşma, alışveriş yapma ve rekreasyon için harcanan zaman artmakta ve bu amaçlı parkların, kentsel eğlence merkezlerinin ve rekreasyon tesislerinin sayısındaki artıştan da görülebileceği gibi yapıları çevrenin biçimlenişinde de bu eğilimler etkili olmaktadır.

Ticarette, imalat sanayisinde ve finans merkezlerinde giderek daha büyük birimlere doğru gelişen eğilim, artan düzeyde uluslararası yönelmeleri olan bir toplumu getirmekte ve aynı zamanda halkın belirli bir ülkeye, belirli bir yere ve insanlara bağlı kimliğini ortadan kaldırmaktadır. **Küreselleşme**, toplumsal ve kültürel sonuçları ile birlikte sürecektir. Yatırımcı sermayenin serbest dolaşımı, insanların kendilerini uzunca bir zamandan beri bağlı hissettikleri yerlerden kopmalarına neden olmaktadır. Yapı kültüründe bölgesel farklılaşma

giderek daha da güç gözlenebilir olacaktır. Buna karşı günümüzdeki bölgeselci eğilimlerin başarılı olup olmayacağını göreceğiz.

Bireyselleşme ve küreselleşmeye paralel olarak toplumsal olanaklardan yoksunların sayısında bir artış görülmektedir. Zenginler ve yoksullar arasında, çalışanlar ve işsizler arasında, iyi eğitim alanlarla alamayanlar arasında, bilgisayar kültürüne sahip olanlarla gerekli teknolojik deneyimlerden yoksun olanlar arasında fark giderek açılmaktadır. **Toplumsal kutuplaşma** artmaktadır. Kutuplaşmış bir iş piyasasında, üst düzeyde kalifiye olanlara skalanın bir ucunda işler sunulmakta, diğer uçtaki yeterli eğitimi almamış veya az eğitilmiş olanlara düşük ücretli işler verilmekte, aradıklarının sayısı sınırlı kalmaktadır. Giderek daha genişleyen toplumsal çatlak, kentlerimizde de yeterli olanaklardan yoksun yerleşmeler şeklinde kendini göstermektedir. Belirli yerleşmeler arasında tespit edilen farklılıklar giderek daha belirgin duruma gelmekte ve kapalı toplumlar şeklindeki “ters yönde bir gettolaşma”ya yol açmaktadır.

Ekonomi ve istihdam sektöründe ciddi değişikliklerle karşı karşıyayız. Geleneksel endüstri dalları veya meslekler, giderek ortadan kaybolmaktadır. Öte yandan istihdam sektörü uzunca bir süredir önem sıralamasında **üçüncü** sektör olma sürecindedir ve hizmet endüstrilerinin önemi artmaktadır. Aynı zamanda istihdam edilen toplam nüfusun sayısı düşmektedir. Bu değişiklikler firmaların yer seçiminde olduğu gibi, teknik donanım, yapı tasarımı ve altyapı ihtiyaçlarını da etkilemektedir. Bu değişiklikler kapsamında, kent içinde terkedilmiş tesis ve mekânlar, şirketlerin yeni bina ihtiyaçları için kent sınırları dışındaki yerleşmelerden daha cazip olanaklar sunarken, bir yandan da daha esnek yapıların tasarımına yönelik talepler ortaya çıkmaktadır.

Geçtiğimiz yıllarda toplumsal denetim mekanizmalarında da değişimler olmuştur. Neo-liberal kapitalist düşünceler ve refah devletine yönelik müdahaleleri savunan düşünceleri dengeleyen **yeni politika modelleri**, bir yandan siyaset ve iş dünyasının liderlerini daha yakın işbirliğine (kamu – özel kesim ortaklıklarına) zorlarken, bir yandan da topluma görüş ve eğilimlerini, çoğu kez resmî olmayan yollardan dile getirmek için yeni yollar açmaktadır (örneğin “yurttaş eylem komiteleri” gibi).

Doğal kaynaklarımız, açık ve tarımsal mekânların konut, endüstri, ticaret ve ulaşım amaçlı kullanımlarla sürekli tüketilmesi ve sonuçta kirlenmedeki artışla gelen bir tehdit altındadır. İnsanlar arasında büyük ölçüdeki **mobilité** artışı, ekonomide ve halkın yaşam tarzında uzun erimli sonuçlar doğurmaktadır. Endüstriyel toplumun neden olduğu **çevresel problemler** karşısında toplumda gittikçe artan duyarlılık, siyasi gündemleri etkilemeye başlamıştır. Kent içi geliştirme projeleri ve mevcut yapı stokunun kullanımının maksimizasyonu doğrultusunda güçlü bir eğilim vardır.

Alman hükümetinin 2000 yılında yayınladığı ulaşım ile ilgili raporlarda, gelecek birkaç yılda yolcu taşımacılığında % 20 artış, yük taşımacılığında ise % 64 artış öngörülmektedir. Bu senaryo, sadece çevresel korumaya yönelik tedbirlerin artırılmasını değil, **ulaşım ağı** yapılarında yüksek düzeyde bir yatırımı da gerektirmektedir. Eğer ulaşım yapılarının kentlerdeki yapılar kadar yapı kültürünün bir parçası olduklarını düşünüyorsak, bunların yapı kültürüne katkıları konusuna daha çok önem verilmelidir.

Almanya’da yapı üretimindeki yüksek maliyetler ve inşaat piyasasındaki düşüş eğilimi, **inşaat sektörü üzerinde yeniden düşünülmesi** gereğini gündeme getirmektedir. Yeni, yenilikçi ve çevre dostu ürünlere ve üretim yöntemlerine talep söz konusudur. Sektörün varlığını sürdürebilmesi bu talepleri karşılama yeteneğine bağlıdır.

Maliyet baskısı, planlama mesleğinde ve inşaat sektöründe, bir taraftan piyasaların Avrupa ve ötesine açılmasının, diğer taraftan da tüketicilerin kaliteyi sadece en düşük fiyat ile tanımlayan yaklaşımları sonucu ortaya çıkan ve çözülmesi gereken bir başka sorundur.

Fakat gıda sektöründeki uygulama, yani sağlıklı ve iyi ürünlerin belirli bir fiyatı olacağı gerçeği, diğer sektörler için de geçerlidir.

Burada sıraladığımız toplumsal ve ekonomik gelişmeler kuşkusuz manzaranın tamamı değildir, ancak böyle giderse çok şeyin değişmesi gerektiğini göstermektedir. İnsanlar temel bir istek olarak, istikrarlı bir çevre içinde yaşamak istemektedirler. Mimarların, mühendislerin, kent plancılarının, peyzaj mimarlarının ve inşaat sektörünün görevi, gerekli değişiklikler ile istikrar ve kimlik istekleri arasında bir dengeyi sağlayabilmektir.

3. Kentsel Gelişmeler

Yıllardır kentlerimizde olası “çözümler” üzerinde konuşulmaktadır. Bugüne kadar Alman kenti, belirgin olarak tanımlanmış bir merkez ve onunla bağlantılı çevresi şeklinde, kendine yeterli ve karma kullanımlar içeren bir oluşum olarak görülmüştür. Fakat son zamanlarda kentlerin iç bölgeleri, ekonomik ve kültürel merkezler olarak üstünlüklerini yitirmektedir. Merkez ile çevre ve diğer tekil kent bölgeleri arasında yeni bir iş bölümü gelişmektedir.

Yapı Stokunun Artan Önemi: Yapı stoku kentsel gelişmenin geleceği açısından büyük önem taşımaktadır. Kentlerde 2010 yılı için gerekli yapıların % 90’ı, özellikle yayılmış vaziyette değil, çevresel açıdan daha mantıklı bir biçimde yoğun ve toplu yerleşimler şeklinde bugünden inşa edilmiş durumdadır. Bu yapı stoku, kent dışındaki geniş banliyöler veya alışveriş merkezleri ile değil de daha çok kent merkezinin çekiciliği, yapıları ve anıtları ile tanımlanan bir kentsel kimlik oluşturmaktadır.

Bu görüşler ışığında mevcut yapı stokunun kullanımının sürdürülmesi, çevresel ve ekonomik açılardan anlamlı olmaktadır. Tek yapı veya yapı toplulukları olarak tarihî yapıların korunması bu konudaki yasal mevzuat kapsamındadır. Fakat sorun sadece hangi yapıların “tarihî değer” taşıdığına belirlenmesi değil, insanlara oturabilecekleri ve kendilerini “evlerinde” hissedebilecekleri mümkün olduğu kadar süreklilik kazandırılmış önerilerin sunulabilmesidir.

Kent merkezlerindeki yapı stokundaki artış neredeyse patlama noktasına gelmiştir. Bu özellikle, çevrelerindeki eski tarım arazilerine yayılmış büyük çarşılarla, indirimli satış yapan büyük marketlerle başa çıkamayan ve çoğu ayakta kalma mücadelesi veren kent merkezleriyle eski Doğu Almanya eyaletlerinde görülmektedir. Fakat batı eyaletlerindeki kent merkezlerinin eski parlak konumu da tehlikeye girmiştir. Yüksek gayrimenkul fiyatları ve kiralar nedeniyle bu merkezlerde artık konut kullanımları güvence altında değildir. Artan trafiğin getirdiği gerilim, mevcut durumu daha da ağırlaştırmaktadır. Son zamanlarda artık çoğu kentsel merkez de eski çekiciliğini kaybetme tehlikesi ile karşı karşıyadır. Özellikle zincirleme mağazaların merkezî alanlarla entegrasyonu zor olmaktadır. Bu çoğu zaman kent merkezlerinde boşluklar yaratmakta, dükkanların ve hizmetlerin standartlarında genel bir düşüşe neden olmaktadır.

Kamusal Mekânlarda Değişimler: Kamusal mekânlarda meydana gelen değişimleri yakından izlemeyi sürdürmek yaşamsal bir önem taşımaktadır. Devletin bütün yurttaşlara eşit yaşama koşulları sağlaması anayasal bir yükümlülüktür, ama bu arada varlıklı kesimlerde “yarı kamusal” alanlara yönelik açıkça görülen bir talep de söz konusudur. Eğer bu tür talepleri dizginlemek için bir şeyler yapılmazsa, toplumun üçte ikisinin merkezde ve banliyölerde konut sahipleri olarak oturdukları, yeterli olanaklara sahip olamayan diğer üçte birinin ise 1960-1970’lerin “yatakhane” yerleşimlerinde veya 19. yüzyıl sonlarından kalma harap kent bölgelerinde barındığı kentlerde toplumsal bir bölünme ortaya çıkabilecektir. Bugünden kamusal mekânlara daha fazla yatırım yapılması, daha sonraki yıllarda giderek büyüyecek bir sosyal bölünmenin etkilerini onarmak için yapılacak harcamalardan daha yerinde olacaktır.

Yeni çarşılar, eğlence ve rekreasyon merkezleri ve alışveriş merkezleri elbette kendiliğinden oluşmadı. Bunlar, değişen bir toplumda, daha önce söz konusu olmayan taleplere yanıt olarak ortaya çıktı.

Fakat geleneksel kamusal alanlar, ne kadar iyi tasarlanırsa tasarlansın ve ne kadar iyi bakılırsa bakılsın, bu yeni “özel” kamusal mekânlarla zor başa çıkabilecektir. Çünkü kavram içinde bir karşıtlığı barındırmaktadır: Bir mekân hiç kimseyi dışlamadığı için kamusaldır ve işte tam bu nedenle kamusal mekânların çekiciliği giderek azalmaktadır.

Parçalı Büyüme: Kent çevrelerinde ticaret ve konut bölgelerinin işgal ettiği alanların miktarı, uzunca bir süredir şikayet konusu olmuştur. Kentsel genişleme, tek işlevli kullanımlarla tanımlanmış birimlerin (bütünleşmemiş yerleşimlerin) sayısını artırarak arazi kullanımında kopmalara (segregasyona) neden olabilir.

Yayıma ve arazi kullanımında segregasyon çoğu kez özel araç trafiğini kaçınılmaz kılmaktadır. Yaşam tarzında ve tüketici alışkanlıklarındaki değişiklikler, biçim değiştirmiş üretim modelleri ve hepsinin ötesinde enerji maliyetlerindeki görece düşüklük, hepsi birden kent çevresinde trafiği zararlı sonuçları ile birlikte artırmaktadır. Ulaşımında çoğalan alternatifler ve düşük maliyetli hareketlilik, yeni bölgesel etkinlik merkezlerinin yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Tek bir kent merkezine doğru yöneliş giderek yok olmaktadır. Bir zamanlar açıkça tanımlanabilir durumda olan kentsel doku dağınık bir hal almakta, çoğu kez kentten çıkışı amaçlayan bir otoyol yeni bir çekim noktasına dönüşebilmektedir. Kent çevresinde yerellik duygusunun kaybolması ve getirilen yeni koşullara karşı gösterilen ve artık geriye dönüşü mümkün olmayan bir uyumluluk belirginleşmektedir.

Kent çevrelerinde daha fazla ek konut ve ticaret bölgesi oluşumu, kentlerde geliştirilebilecek (değişim alanları, terkedilmiş sanayi tesisleri, liman ve demiryolu tesisleri gibi) kullanılmayan mekânlar var oldukça, çevresel açıdan ne tutarlı ne de gerekli bir çözüm değildir. Bunun engellenebilmesinin yararlı bir yolu, kent içi geliştirme projelerine vergi indirimleri şeklinde finansman kolaylıkları getirilmesidir. Fakat kent içinde ekonomik açıdan aktif hane halklarını tutabilmek, ancak şunların yapılmasına bağlıdır:

- Yüksek olan kent içi gayrimenkul fiyatlarını dengelemek için finansal teşvik araçları geliştirilmeli,
- Aileler için kent içinde de banliyölerde olduğu kadar rahat çevre koşulları yaratılmalı,
- Kent içinde satışa sunulan yapılar ve mülkler, banliyölerdeki teras evler kadar çekici olmalı,
- Düşük gayrimenkul fiyatları ve vergi indirimi vb. teşvikler yoluyla komşu bölgeler arasında rekabeti ve kaçak yapılaşmayı önleyen kapsamlı planlar yapılmalı.

Geleceğe Yönelik Bir Planlama: Kentlerdeki sorunun bir göstergesi de giderek daha az sayıda insana ucuz konut olanakları sağlayabilen sosyal güvenlik sistemidir. Sistem dahilindeki konutların sayısı azalmaktadır ve kamusal konut projeleri neredeyse artık hiç söz konusu değildir.

Toplumumuzda giderek artan kutuplaşma, kentlerdeki mekânsal bölünmelere de yansımaktadır. Bir “üçlü kent”e doğru gidişten söz edilmektedir:

- Dünyanın diğer bölgelerindeki kentlerin varlıklı bölgelerinde de görülebilecek bir konfor düzeyinde, varlıklı ve bütünleştirilmiş toplumsal grupların bulunduğu yerleşmeler,
- Alman orta sınıfının oturduğu yerleşmeler,
- Uzun süreli işsizlerin, yabancılardan ve yoksullardan, yani yeni kentsel alt sınıfın oturduğu yerleşmeler.

Sosyal hastalıkların yaygın olduğu yerleşmelerde oturanlar, yalıtılmışlık ve toplumsal yaşama katılımdan dışlanma durumundadır. Uyuşturucu kullanımı, şiddet olayları ve çevreye yönelik tahripkar davranışlar buralarda kol gezmektedir. Kamu mekânlarının bakımı ihmal edilmiş, yerleşim bütünüyle çekiciliğini kaybetmiştir. Bu yerleşimlere olumsuz bir imaj hakim olmuştur.

Hükümet, bu sorunu çözmeye ve toplumsal ayrışmayı gidermeye yönelik bir politika uygulamaya başlamıştır. Çoğu eyalette 1990 başlarında özel programlar başlatılmış, federal hükümet gelişme açısından özel yardım gerektiren kentsel yerleşimleri hedef alan bir programı 1999'da yürürlüğe koymuştur. Program, yapı üretimini, ekonomiyi ve toplumsal gelişmeyi bir arada dikkate alan bütüncül bir yaklaşım içermektedir.

Ticari Yerleşmeler: Kentlerin dış çevrelerinde yer alan ticari yerleşmeler ayrı bir sorun oluşturmaktadır. Çünkü bu "ticari park"lar, çoğu kez iyi bir tasarım veya yapı kültürü standardını tutturma endişesi olmaksızın inşa edilmektedir. Ama toplumların vergi gelirlerine, vatandaşların iş olanaklarına ve alışveriş etkinliklerine ihtiyaçları vardır. Yeni endüstriyel veya ticari alanların yerleşime açılması yönünde ciddi bir rekabet görülmektedir. Yapı kültürünün bu alanları da kapsayan bir bütünlükte olduğu dikkate alınır, bu konunun da denklemin bir parçası olduğu görülmektedir.

Yerel yönetimler eğer bu tür yerleşimlerin yer seçimi ve tasarım standartları konusunda sağlıklı bir görüşe sahip olurlarsa, sorunun çözümüne yardımcı olacaklardır. Böylesi bir yaklaşım, yapıların görünüşünü iyileştirdiği gibi, aynı zamanda bu alandaki rekabeti de durduracaktır. İnsan, artık ticaret dünyasının da giderek, yapı denildiğinde en düşük maliyetin tek başına bir faktör olmadığını, çalışma çevresinin kalitesi, inşaatta enerji tasarrufu, işletme ve atıklar konularının da aynı derecede önemli olduğunu anlamaya başladığını ümit etmek istiyor. Bunun gerçekçi bir beklenti olup olmadığını zaman gösterecektir. Fakat belki de yerel yönetimler kent merkezlerinde yapacakları ve kiraya verecekleri ticari yapılarla bu alanda öncülük edebilirler. Bu yöndeki bütün önlemler için uygulamaya yönelik standartların yeniden düşünülmesi gerekmektedir.

Doğu Alman Kentlerinde Durum: Doğu Alman kentlerindeki durum ayrıca ele alınmalıdır. Bu bölgelerde bir milyon dolayında konut boş durmaktadır.

İki Almanya'nın birleşmesinden bu yana, tarihî yapı stokları ve komünist dönem konut sitelerinin bulunduğu kent merkezlerinde, işgücünün batıya göçü, nüfus artış oranında hızlı bir düşme ve arazi kullanım politikalarındaki yetersizlikler nedeniyle terkedilmiş bir görüntü hakimdir. Burada da tek bir çözüm söz konusu değildir. Orta vadede Batı Alman kentleri de bu sorunla karşılaşacaklardır. Önümüzde duran zor görev, yani azalan nüfusa rağmen kentin işlevlerini koruyabilme ihtiyacı, planlama stratejilerinde temel düşünceleri yeniden gözden geçirmeyi gerektirmektedir.

Alman hükümeti soruna, kentsel gelişme planlarının rekabetçi bir çerçeve içinde hazırlanmasını teşvik eden bir yaklaşımla çözüm aramaktadır. Bu, daha sonra kentlerde kapsamlı devlet sübvansiyonlarıyla desteklenecek yeni gelişmelerin uygulanmasına bir temel oluşturacaktır.

Gerçekte sorun, geçtiğimiz son 50 yıldır toplumumuzda, ekonomimizde hakim düşüncenin hızlı büyüme hedefine endekslenmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Doğu Almanya'nın geleceği, bu normların aşılmasında ve devralınan mirası değerlendirerek, talepte meydana gelen düşmeye uyarlı yeni bir gelişme yolunun bulunmasında yatmaktadır.

4. Planlama ve Yapı Üretim Süreci

Alman Anayasası mülkiyet hakkını güvence altına almakta ve mülkiyetine sahip olunan arazi üzerinde, toplumsal sorumluluklara uygun planların elverdiği sınırlamalar dahilinde bina yapma hakkını tanımaktadır. Almanya'da yapıların fiziksel biçimlenişi, siyasal ve idari düzeylerde, dernekler ve partiler, vatandaşlar ve özel sektör arasında güç dengelerine dayanan bir etkileşimin sonucunda ortaya çıkmaktadır. Almanya'nın federatif sisteminde, yönetim değişik düzeylerde devreye girmektedir.

Yasal Koşullar: Yapılı çevrenin biçimleniş süreci, kamu ve özel kesimin yararlarını birlikte gözeterek yasal düzenlemelere uygun olarak gerçekleşmektedir. Ulusal düzeyde Federal Yapı Yasası, kent ve kasabalardaki kentsel gelişmelerin tabi olacağı yasal koşulları belirlemektedir. Eyaletler düzeyinde yapılaşma, eyaletler tarafından yapılan alt düzenlemelere tabidir. Yerel yönetimler düzeyinde, Almanya'daki yaklaşık 14.000 yerleşmede yapıları çevrenin biçimlenişi ise çoğu kez, her yerleşmeye özgü bir yaklaşımla ve vatandaşların kurumsallaşmış katkısı ile gerçekleştirilmektedir. Bir kentin, bir yerleşmenin veya belirli bir projenin uygulanacağı arazinin mekânsal ve yapısal gelişmesini düzenleyen ve yönlendiren, özellikle planlama ve yapı yasalarıdır.

Bazı durumlarda, inşaat izni verilmesi sürecinde, yapı yasalarına uygunluk açısından yapılan incelemelerde, yerel yetkililer kendi gelişme hedeflerinin, mal sahiplerinin / yatırımcıların hedefleri üzerinde belirleyici olmasını sağlayabilmektedir. Bu, yetkililer için, yapıların tasarımları konusunda etkili olabilecekleri bir alanın bulunduğu anlamına gelmektedir.

1970'lerin başından itibaren, kentsel restorasyona yardımcı olacak yeni ve özel bir uygulama başlatılmıştır. Mevcut tarihi binalar, yeni gelişme alanlarına yer açmak üzere, daha önce yapıldığı gibi yıkılmamakta, korumaya alınmakta ve bakımdan geçirilmektedir. Yaklaşım, daha çok konut amaçlı kullanıma yöneliktir ve zamanla gelişmiş olan kentsel sinerjiyi dikkate almaktadır. Federal hükümet ve eyaletler düzeyinde, kentlerin ve yerel yerleşimlerin yenilenmesine yardımcı olmak üzere özel yatırım programları oluşturulmaktadır.

Mekân planlaması yoluyla kentsel matrisi doğrudan şekillendiren bu tür yaklaşımların dışında, devlet ayrıca vergi yasaları ile ve vergi muafiyeti olanakları tanıyarak yapı kültürünün niteliğini etkilemektedir. Doğu Almanya kentlerindeki yatırımlarda görüldüğü gibi, inşaat sektörünü etkileyen sermaye akışı dolaylı yoldan yönlendirilmektedir. Yeni konut gelişim projelerinde, bütünleşmemiş alanlardaki ticari parklar ve alışveriş merkezleri ile yayılan aşırı kapasite kullanımı, en azından kısmen de olsa çeşitli yasal uygulamalarla önlenmektedir.

Federal hükümetin, eyaletlerin ve yerel yönetimlerin yatırımları, gelecekte de belirleyici önemini koruyacaktır. Almanya'da yapı kültürünün geliştirilmesine diğer bir belirgin katkı da ulaşım altyapısı alanında olabilecektir.

Yapılı Çevrenin Örgütlenmesinde Çıkar Grupları: Yasal çerçeve içinde, yapıları çevrenin örgütlenmesinde iş çevreleri, yerel yönetimler, eyaletler, federal yönetim ve toplum yer almaktadır. İş çevreleri yatırımlarının getirisini gerçekleştirmeyi beklerken, yerel yönetimler toplumsal refahı güvence altına almaya çalışmaktadır (Bu arada, politikacılar ile yöneticiler arasında açık bir farklılık göze çarpmaktadır; yöneticiler kendi mantıkları doğrultusunda hareket ederken, politikacılar oylara odaklı bir biçimde davranmaktadır). Vatandaşlar ise kendi ihtiyaçlarının karşılanmasını istemektedir. Yine burada, vatandaşların oluşturduğu ve ortak çıkarları savunan eylem grupları ile mülklerinden azami çıkarı elde etmeyi düşünen bireyleri birbirinden ayrı tutmak gerekir.

İş çevreleri ile vatandaşlar, yerel yönetimlerce kentsel gelişim planlarında bütünleştirilmelidir. Bu, federal yapı yasasında iki aşamalı bir süreçle sağlanmaktadır. Yerel yönetimlerde genel uygulama, daha yapıcı toplumsal katılım olanaklarını kullanmadan, vatandaşların planlara uymasını beklemek şeklinde olmaktadır. Genelde toplumsal katılım, planların

tamamlanmasından sonra söz konusu olmaktadır. Görüşlerin dile getirilmesinde toplum adına hareket edilmesi daha sonuç alıcı olduğundan, bireysel çıkar grupları tarafından inisiyatif hareketleri oluşturulmaktadır ve bu, yasal süreçlerin uzamasına ve gecikmelere yol açmaktadır. Bu bakımdan toplum, daha erken aşamalarda planlama sürecine çekilmelidir. Önemli olan, hali hazırda tamamlanmış bir planla getirilmiş uygulama üzerinde mutabakat sağlanması değil, topluma ilgileneceği alternatiflerin sunulması ve geliştirilmesidir. Eğer olmuş bitmiş bir konuya yanıt vermesi değil, karar verme sürecine katılması toplumdan istenirse, yapıyı çevreye yönelik ilginin sağlanması daha kolay olacaktır.

Yerel yönetim yetkilileri ile politikaları üretenler ve mal sahipleri, yatırımcılar ve vatandaşlar arasındaki karşılıklı etkileşimler son yıllarda değişiklikler göstermiştir. Yapılı çevrenin oluşturulması, Almanya'da yatırımcılar ile toplum çıkarlarını temsil eden taraflar arasında bir dizi karmaşık müzakereye bağlı gelişmektedir. Şimdi, işverenler, yatırımcılar, mülk sahipleri, yerel yetkililer ve politikacılar ile eyaletlerde ve federal düzeyde yetkili yönetimler arasında yeni bir etkileşim şekli söz konusudur.

Bu arada, yerel yönetimler, yapıyı çevrenin biçimlenişinde söz sahibi olma durumlarını sürdürmek istemektedirler. Hiç kimsenin binasını kendi istediği yere kondurmasına izin verilmemelidir. Açık mekânların korunması, toplu taşıma şebekeleriyle bütünleşme ve iyi tasarım, planlama sürecinde kent yönetimlerinin ve yerel yönetimlerin toplum açısından ele aldıkları konular arasındadır. Öte yandan, özel kesim projelerinin başarısı, üst düzeyde esneklik ve değişen piyasa koşullarına hızlı bir şekilde yanıt verme yeteneğine bağlıdır. Bu durum, tutarlı kent planlama stratejilerini gündeme getirmektedir.

Yerel mal sahibi ve yatırımcıların yerini, giderek daha yaygın bir biçimde, genel düzeyde etkinlik gösteren yatırımcılar ve bunların yatırdıkları sermayeden bekledikleri çıkarlar almaktadır. Finansman olanaklarından gelen güçleri dolayısıyla, toplumda en fazla söz sahibi onlar olmakta ve gelişmeleri kendi ilgi alanlarına doğru yönlendirmektedirler. Bu durum, özellikle son yıllarda Doğu eyaletlerinde daha belirgin bir şekilde görülmüştür. Bölgenin dışından gelen yatırımcılar, yerel koşullarla daha az ilgilenmektedirler. Eğer bunların rant beklentileriyle bir çatışma söz konusu olmasa, yapıyı çevrede bu fazlaca önemsenmeyebilirdi. Bu açıdan bu tür yatırımcılar, mülklerini uzun vadeli bir sermaye yatırımı olarak gören geniş ölçekli kamu konut birlikleri gibi diğer belli başlı yatırımcılardan farklılık göstermektedir. Bir mülkün değerinin belirlenmesinde, binanın kalitesi, çevre koşullarının binayı kullananları uzun vadede tatmin etmesi ve komşuluk ilişkilerinde toplumsal denge gibi konular önemli rol oynamaktadır. Kendileri de aynı komşuluk biriminde oturan mülk sahipleri çevrede daha geniş bir paya sahiptir ve kendilerini bu birim içinde yapılacak orta veya uzun vadeli yatırımlar konusunda daha sorumlu hissetmektedirler.

Son yıllarda mal sahibi / yatırımcı ile mimarlar arasındaki ilişkiler de değişmiştir. "Mekân", daha yapı bitmeden bile "pazar"a çıkarılmaktadır. Bu yapı kültürü açısından felaket bir gelişmedir, çünkü yapımı tamamlandığında yatırım yaptıkları binaları kullanmayı düşünen bir mal sahibi / yatırımcı ile işe sadece bir yatırım gözü ile bakan bir yatırımcı ve yapım sırasında kim oldukları bilinmeyen kullanıcılar arasında fark vardır.

5. Mal Sahibi / Yatırımcı ve İnşaat Sektörü

Yapılı çevrenin üretimi, ekonomide, istihdam sektöründe ve değer yaratılmasında önemli bir faktördür. Gayri Safi Milli Hasılanın % 10'undan fazlası, yapı üretimi ile ilgili sanayilerde oluşmaktadır. Yaklaşık her 14 işçiden biri inşaat sektöründe çalışmaktadır. Bütün sabit yatırımların yarısından fazlası bina inşaatlarına yönelmektedir. Yapı kültürü binaların kalitesi ile ölçülür, ama bu niceliksel değerlendirmeler de mal sahibi / yatırımcıların etkisi altında kaldıkları ağır sorumluluk yükünü göstermektedir.

Özel Sektörde Mal Sahibi ve Yatırımcılar: Yapı işlerinde kamu kesiminin 8 katı kadar yatırım, özel sektör tarafından yapılmaktadır. Bu açıdan özel kesimden mal sahipleri ve

yatırımcılar, yapılı çevrenin oluşumu üzerinde hem olumlu, hem de olumsuz belirgin bir katkıya sahiptirler.

Özel kesimde mal sahibi ve yatırımcılar istedikleri gibi binalar inşa etme özgürlüğüne sahiptirler, ama bir yandan da yapı kültürü açısından toplumsal sorumluluk altındadırlar. Dolayısıyla mal sahibi / yatırımcının kendi başına buyruk olduğundan söz edilemez. Bu bakımdan, özel sektör projelerinin bağlayıcı genellikteki düzenlemelere uygun olarak ve toplumun izleyebileceği saydam bir süreç içinde gerçekleştirilmesini sağlamak toplum yararına. Her şeyin ötesinde özel sektörde geliştirilen projeler de diğerleri kadar çevrelerindeki insanları etkilemektedir ve bu bakımdan toplum yararı açısından bir değerlendirilmeye konu olacaklardır.

Bu nedenle belli başlı projelerin planlanmasında yarışma yöntemini tercih etmeleri ve bu iş için Alman yarışmalar düzenine uymaları, özel sektördeki mal sahibi / yatırımcıların kendi yararlarıdır. Bu, planlamada yüksek nitelikli bir standardın elde edilmesinin yanısıra toplumsal kabul edilebilirliği, ekonomik canlılığı ve yapılı çevrede getirilenlerin uzun vadede kullanılabilirliğini getirecektir.

Her durumda, yapı niteliği ile maliyet verimliliği arasındaki sinerjinin potansiyel önemine dikkat edilmelidir. İlk yatırım maliyetini, bütün bir ömürlük süreci kapsayacak maliyetten daha önemli gören kısa vadeli değerlendirmeler yanlıştır.

Kamu Kesiminde Mal Sahibi / Yatırımcılar: Kamu sektöründe bina üretimi için yapılan harcamalarda aslan payını yerel yönetimler almaktadır. Bu, çoğu kamu projesinin halkın doğrudan günlük etkinlik alanı içinde geliştirildiği anlamına gelmektedir. Öte yandan federal hükümet ve eyaletler tarafından gerçekleştirilen projeler (örneğin Berlin'de parlamento ve hükümet için yapılan binalar), ulusal ve uluslararası düzeyde daha yoğun ilgi çekmektedir. Bu nedenle kamu kesiminde her düzeyde mal sahibi ve yatırımcı kuruluş tarafından verilecek kararlar büyük önem taşımaktadır.

Yapı kültürünün geliştirilmesi için, federal devlet, eyaletler ve yerel yönetimlerdeki yetkililerin örnek bir model oluşturması beklenmektedir. Kamu yararını en iyi şekilde gözetmek bu yönetimlerin görevidir. Bu nedenle, kamu kesimindeki mal sahibi / yatırımcılar, maliyetleri gözetirken ve enerjinin verimli kullanılmasını sağlamaya çalışırken, bir yandan da iyi bir tasarım, verimli bir kullanım süreci ve yapılı çevrenin sürdürülebilirliği konularında da duyarlı olmak zorundadır.

Bu sorumluluğu her zaman kamu kesimi yüklenmiştir. Bir belediye meclis binası veya parlamento binası her zaman için ülkenin veya yerel toplumun kimliğinin göstergesi olmuştur. Örneğin, Berlin'deki yeni hükümet binaları, ulusal ve uluslararası çevrelerden geniş ölçüde beğeni toplamıştır. Federal hükümet ayrıca bunların ötesinde, mümkün olan her yeni proje için yarışmalar açılarak örnek girişimler oluşturmak ve kendi projeleri için gerekli standartları tanımlayan bir "Sürdürülebilir Yapı Rehberi" yoluyla bu konuda katkıda bulunmaya çalışmaktadır.

Kuşkusuz kamu kesimi bugün yeni karmaşıklıklar ile karşı karşıyadır. Birincisi, yapı kültüründe kapsamlı bir yaklaşımı etkili kılmaya yönelik girişimler, kamuoyunda sadece bir takım tedbirlerin uygulaması olarak görülmemeli, herkesin eşit olarak etkilenebileceği bir şekilde ortaya konulmalıdır. Ek olarak, bütçe kısıtlamaları dolayısıyla kamu kesimindeki işverenlerin yetkili yapı birimleri eliyle verimli bir planlama yapmaları gerekmektedir. Kamu kesimi, kamu yararını korumalı ve özel yatırımcılarla planlıkların temasını sağlayacak bir şekilde hareket etmelidir. Mal sahibi / yatırımcı, özellikle kamu kesiminde olunca, üst düzeyde bir sorumluluk taşımaktadır.

Eğer kamu kesimi kendini yaptığı binalarla başarılı bir şekilde ifade edemezse, vatandaşlarının hizmetinde olan bir devlet imajından önemli şeyler yitirir. Demokrasilerde, bir bina yaparak hizmete sokan devlet, iktidarının gücünü kanıtlama hevesine kendini kaptırmaz. Devlet, bu bina ile devleti oluşturan yurttaşlarına karşı bir görevini yerine getiriyordur.

Ekonomik Yavaşlama-Yapı Sektörü İçin Bir Şans: İki Almanya'nın birleşmesi sırasında inşaat sektöründe yaşanan yükseliş giderek yerini belirli bir düşüşe bıraktı. Bu gelişme kendini inşaat sektöründe satışların azalmasıyla göstermektedir. Demografik koşullarının elverişsizliği dikkate alındığında, inşaat sektörünün yeniden ulusal ekonomideki eski konumuna dönebileceği pek tahmin edilmemektedir.

Ancak yapı sektöründeki bu yavaşlama, yapı ürünlerinde ve yapı üretim süreçlerinde kaliteye daha çok önem verilmesi şansını getirmiştir. Krizden çıkmanın yolu, daha üst düzeyde kaliteyi öngören standartlardan geçmektedir. Bu aynı zamanda, yapı sektörünün yapı kültürü doğrultusundaki sorumluluklarına ilişkin duyarlılığını da geliştirecektir.

Bugün binalara yönelik bütün harcamaların yarısından fazlası mevcut stoklara gitmektedir. Bu oran artabilir ve artacaktır. Mevcut stoklardaki çalışmalar istihdam yoğunluğudur ve yapı çevrenin korunmasına ve bakımına katkıda bulunmaktadır. Yapı sektörü çok miktarda atık üretmekte, çok miktarda enerji tüketmekte ve karbondioksit emisyonunun artmasına neden olmaktadır. Sürdürülebilirliği yapı sektörünün bütünleştirici bir parçası haline getirebilecek tasarruf ve yeniden kullanım tedbirleri konusunda önemli bir potansiyel görülmektedir. Yeni bir enerji sakınımı mevzuatı buna imkân verecektir.

Yapı sektörünün daha üst düzeyde kaliteye yönelik standartlar açısından sağlayacağı katkıların açınımlı, çevresel sorunlara duyarlı malzeme ve tasarımın geliştirilmesi, üretimi ve uygulanmasından, yenilikçi inşaat yöntemlerine ve yakın bir işbirliği içinde sektörde işçilik için gerekli becerilerin geliştirilmesine kadar uzanmaktadır.

Mal sahibi / yatırımcı ile inşaat endüstrisi ve plancıdan oluşan üçgende yer alan her grup bir diğerine bağımlıdır. Bu grupların her biri, daha fazla başarılı olmalarının ancak bütünleşmiş bir ekibin içinde yer almaları ile mümkün olabileceğini görmelidir. Söz konusu olan, kişisel hesap verme zorunluluklarından kurtulma veya yakınlarını kollama değil, toplum geneli de dahil herkesi tatmin eden bir ürün el edebilmek için belirli uzmanlık alanlarının eşgüdümüdür.

6. Planlama ile İlgili Meslekler

Diğer Avrupa ülkelerinin tersine Almanya'da, "mimar", iç mimar", "bahçe ve peyzaj mimarı", "kentsel mimar / kent plancısı" veya "müşavir mühendis" iş tanımları, mimar ve mühendislik alanındaki faaliyetlerin sadece ilgili eyalet odalarına kayıtlı meslek adamları tarafından yapılabileceğini öngören eyalet yasaları ile güvence altına alınmıştır. Mimarlık, iç tasarım, peyzaj, bölge planlama veya inşaat mühendisliği alanlarında, Almanya'da bir üniversite veya politeknikten diploma alınmış olması koşulu vardır. İki veya üç yıllık staj deneyimi ayrıca gereklidir. Avrupa Birliği üyesi ülkelerdeki üniversitelerden alınan diplomaların karşılıklı tanınmasını öngören AB mevzuatı uyarınca, herhangi bir AB ülkesinden bir mimar Almanya'daki bir eyalet odasına, aynen Alman meslektaşları için geçerli koşullara tabi olarak kaydolabilir.

Eyalet yasaları mimarın işini "tasarım, teknik, ekonomik, toplumsal ve çevresel planlama" olarak tanımlamaktadır. Mühendislerin, tıp eğitimini tamamlayan öğrencilerin verdiği Hipokrat yeminine benzer bir "mühendislik yemini" ile başlayan mesleki bir etik düzenlemeye tabi olmaları amaçlanmaktadır.

Yapı ve planlama ile ilgili bütün disiplinlerde meslek adamları kendilerini işverenin işlerini, mümkün olan en geniş düzeyde uzmanlıklarını sunarak onun adına yürüten ve yapıda teknik,

ekonomik ve sürdürülebilir kaliteyi sağlayan kişiler olarak görürler. Söz konusu yapı bir bina, bir mühendislik yapısı, bir ulaşım tesisi, bir iş tasarımı, bir planlama uygulaması veya bir açık mekân planlaması olabilir.

Bu rol, bugün çeşitli nedenlerden dolayı bazı alanlarda sorunlar doğmuşsa da, halen canlılığını korumaktadır. Hem genelde topluma, hem de işverene karşı yükümlülükleri olan bir mesleğin imajı, bir bina, bir plan, bir peyzaj mimarlığı çalışması, bir inşaat mühendisliği çalışması gibi bir nihai üründe somutlanmaktadır. Bütün bunlar bireylerin yakın çevrelerini etkilemektedir.

Çalışmalarının toplum üzerinde etkileri olmasından dolayı, mimarların ve mühendislerin ücretleri yasal olarak bir tarife ile belirlenmektedir (HOAI). Bu uygulama, bağımsız müşavirlik hizmetleri için yapılacak ödemeleri güvence altına almayı amaçlamakta, dolayısıyla kaliteyi sağlamanın da bir yolu olmaktadır.

Mimarlar, İç Mimarlar, Kent ve Bölge Plancıları, Peyzaj Mimarları: 2001 başlarında Almanya'da odalara kayıtlı 109.461 mimar, iç mimar, peyzaj mimarı ve kent plancısı vardı. Bu bir rekordur. Çalışmakta olan mimar ve plancıların neredeyse üçte ikisi üniversite mezunudur. Diğer serbest mesleklerle göre bu alanda kadınlar, % 19,6 ile düşük bir oran oluşturmaktadırlar. Ancak, mimar ve kent plancısı olarak çalışan kadınların sayısı giderek artmaktadır. Bugün mimarlık okullarında okuyan ve mezun olan öğrencilerin yaklaşık yarısı kızdır.

Öte yandan resmî kayıtlara göre, işsiz olan mimar, peyzaj mimarı, iç mimar, kent ve bölge plancısı sayısı 8.000'dir. Bu da bir rekordur. Yapı sektöründeki yavaşlama sürdüğü müddetçe istihdam olanaklarında da bir rahatlama olmayacaktır.

Güç ekonomik koşullar mimarlık mesleğinin uygulanmasında karşılaşılan sorunları artırmıştır. Giderek artan sayıda mimar, bina fiyatlarının düştüğü bir ortamda daha az sayıda proje için rekabete girmektedir. Diğer AB ülkelerine göre daha yoğun olan mimar sayısı durumu daha da güçleştirmektedir. Avrupa'nın her yerinde mimarlıkla ilgili düzenlemeler aynı olmadığı için, sektörün bütünü üzerindeki baskılar artmaktadır. Avrupa'daki birleşme süreci içinde, devlet tarafından düzenlenen bir ücret tarifesinin yürürlüğe girmesi konusunda baskılar da artmaktadır.

Mesleğin görünüşünün pek cazip olmamasına karşın mimarlık popülerliğini korumaktadır. Mimarlık okullarından mezun olanların sayısı 1999 yılında en üst rakamı buldu. Son zamanlarda, piyasanın ihtiyacının iki katı kadar yeni mezun mimar iş aramaktadır.

İç mimarlık, peyzaj mimarlığı ve kent planlaması disiplinlerinde de mesleki perspektif genellikle aynıdır. İhale işlerinde, tekliflerin değerlendirilmesinde bu mesleklerin oynadığı kilit rollere karşın, yapı işlerinde çıktının düşmesi, kamu kesiminde talep azalması ile birlikte düşünüldüğünde, yeterli sayıda iş olanağının ancak yeni uzmanlık alanlarının geliştirilmesiyle sağlanabileceği anlaşılmaktadır.

Kamuoyunda, mimarların sayısının artmasının maliyetlerin yükselmesine ve planlamada gecikmelere yol açtığı, çünkü mimarların "anıt yapılar yapma" peşinde oldukları gibi bir anlayış vardır. Büyük şirketler ve yatırımcılar, mimarların inşaat, tesis yönetimi, maliyet ve zaman planlaması konularından çok az anladıklarını iddia etmektedirler. Mimarlardan yeterli olmadıkları iddiası ile şikayetçi olan büyük yatırımcılar, hizmetleri bir genel müteahhitten alma eğilimindedirler, çünkü işlerin yaptırılmasında mimarlara genellikle güvenmemektedirler. Bu, mimarların imajını etkilemektedir. Fakat, genellikle taraflar gerçekten mimarlarla çalıştıktan sonra değerlendirmelerde, düşüncelerde olumlu farklılıklar oluşmaktadır.

Planlama ve ilişkili hizmetlerde kalite konusu tartışılırken, inceleme ve yeniliklere duyulan ihtiyaçtan sıkça söz edilmektedir. Şu anda sorun, küçük çaplı mimarlık firmalarının geniş bölgesel ve uluslararası arenada rekabet yeteneğinin olmamasından, yeterli pazarlama çalışması yapılmamasından ve üniversitelerdeki eğitimin geniş ölçüde “sanatçı mimarlar” yetiştirecek şekilde yapılandırılmasından kaynaklanmaktadır.

“Mimar”ın her şeyi içeren mesleki profilinden daha geniş uzmanlaşmalar doğacak gibi görünmektedir – genel plancılar, proje yöneticileri, yatırımcılara, genel müteahhitlere, mal sahiplerine, kullanıcılara hizmet veren danışmanlar, enerji danışmanları, mimari miras konusunda danışmanlar, web tasarımcıları veya iş yönetimi danışmanları gibi.

Mimarların ve inşaat mühendislerinin, teknolojik gelişmelere ayak uydurabilmek için becerilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Örneğin, yapılar için hazırlanan karmaşık teknik master planlar, mimarlar tarafından yerine getirilebilecek tesis yönetimi görevlerini gerektirmektedir.

Teknik uzmanlaşmanın ötesinde, yapılı çevrenin kamusal niteliğini yansıtan bir konum getirme, arzulanır ve algılanır olmalıdır. Federal hükümet, eyalet yönetimleri ve yerel yönetimler, yapı kültürüne katkıda bulunacak, yapılı çevreye ilişkin bütün kararları gözden geçirebilecek görevliler atayabilmelidirler. Deneyimli mimarlar aynı zamanda tüketicinin korunması alanında da çalışabilir ve böylece özellikle küçük çaplı ticari yapılarda ve konut yapılarında toplam kalitenin geliştirilmesine katkıda bulunabilirler.

Fakat mimarların kendileri hâlâ mesleğe genel bir yaklaşım içinde mi göreceklere, yoksa mesleğin uzmanlıklara mı bölüneceği sorusu gelecekte de açıkça yanıtlanamayacaktır, çünkü en iyi “uzmanlar”, “genelci” yaklaşımlarında en başarılı olanlardan çıkmaktadır.

İnşaat Mühendisleri: İnşaat mühendisleri bugün, inşaat endüstrisinden müşavirlik firmalarına kadar geniş bir mesleki spektrum içinde çalışmaktadırlar. İş tanımları son derece karmaşık ve esnekler. İnşaat mühendislerinin konuları, mimarların önemsiz bir ortağı oldukları şeklinde bugün hâlâ geniş ölçüde var olan görüşlerin çok ötesindedir. Dolayısıyla, mühendis odalarına kayıtlı kişilerin sayısı, gerçekten bu alanda çalışanların sadece bir bölümünü temsil etmektedir.

Hem mesleki durum, hem de yapı kültürü açısından karşılaşılan güçlükler, inşaat mühendisleri için mimarlardan ve ilişkili mesleklerden farklılıklar göstermektedir. Bir kere, mühendislik mezunları iş bulmakta herhangi bir sorunla karşılaşmamaktadırlar. Tam tersine, mesleki örgütler ve müşavir mühendisler aslında taze yeteneklerin yokluğundan yakınmaktadır.

İnşaat mühendisliğine kaydolan öğrenci sayısı düşmektedir. İnşaat mühendisliği, mükemmel kariyer ve gelir olanaklarına karşın, mimarlığın çekiciliğine sahip değildir. Üniversiteye girenler, bu alanın sıkıcı, kasvetli olduğu ve çok fazla matematikle ilişkili olduğu gibi yaygın görüşlerin etkisiyle inşaat mühendisliğinden uzak durmaktadırlar. Fakat bu önyargıların haklılığı kanıtlanmış değildir. Bugünün gençliğine bir mesleki kariyerin çekici gelebilmesi için şu iki nitelikten biri gerekmektedir; ya yaratıcı tarafı olacaktır ya da yüksek teknolojiye yönelik olacaktır. İnşaat mühendisliği bu açıdan çok az mesleğin olanaklarına sahiptir ve her iki niteliği de taşımaktadır. Bir mimarda olması gereken yaratıcı güç, bir inşaat mühendisinde aranan ve doğal bilimler ile teknolojiye dayanan birikim, bir mimarda olması gereken yaratıcı güçle aşağı yukarı aynı düzeydedir. İnşaat mühendisliğinde, bilgi ve sezgi aynı ölçüde gereklidir.

Şimdiye kadar mesleğin yaratıcı potansiyeli bütünüyle kavranamamış ve bu yapı kültürü ortamında da böylece kabullenilmiştir. İnşaat mühendisleri, yaptıkları iş sadece “hesap” vb.

olarak görülerek ciddiye alınmadığı sürece, kendilerini yapı kültürü denkleminin bir parçası olarak algılayamayacaklardır. İşverenler, özellikle de neredeyse bütün ulaşım altyapısının tamamını yaptıran kamu sektörü, mühendislerin yaptığı çalışmaların yapılı çevrenin bir parçası ve yapı kültürünün değerli bir bileşeni olduğunun anlaşılmasını sağlama sorumluluğunu taşımaktadırlar.

Yapılı çevre içinde mühendislik çalışmaları, genellikle kamuoyunda düşünülenden daha fazla bir bölümü oluşturur; örneğin, köprüler dahil bütün ulaşım ağı, endüstrideki teknolojik yapılar, hizmet tesisleri ve atık yönetim tesisleri gibi. İnşaat mühendisleri bu tesislerin yapımında, tasarım yönü de dahil tek başına bütünüyle sorumluluk yüklenmektedirler. Dolayısıyla mimarlarla inşaat mühendisleri arasındaki ayırım, tasarım ve statik arasında bir sorumluluk bölüşümü değildir. Yapı sanatı bölünmez bir bütünlük taşıyor ve her iki taraf da bu bütünlük içinde kalitenin sağlanmasından sorumludur.

İşte yapı kültüründe eksikliği duyulan, özellikle bu kültürü yaratanların farkında olmadıkları bu bütüncül yaklaşımdır. Bu, federal hükümet, eyalet yönetimleri ve yerel yönetimler tarafından eski Doğu Alman eyaletlerinde yolların ve tesislerin yapımından, mevcut tarihi stokların korunmasına kadar gösterilen büyük çabaların veya önerilen “mühendislik yemini” ile çok özel bir şekilde vurgulanmak istenilen yükümlülüklerin görmezden gelinmesi anlamına gelmez. Burada çözülmesi gereken sorun, malzeme ve inşaattaki yenilikleri yaratıcı bir şekilde kullanmanın yollarının bulunmasıdır.

Alman Ulaşım, Yapı ve Konut Bakanlığı ile Müşavir Mühendisler Birliği, gerçekleştirdikleri teknik projeler ile yapı kültürünün gelişimine katkıda bulunmak istemektedirler. Bu alanda sağlanan belirgin katkıları görmek için, doğu eyaletlerinde gerçekleştirilen büyük yol projelerine bakmak yeter. Bu projelerde, yol mekânlarının ve ilişkili strüktürlerin başarılı tasarımından, ulaşım ağının insani çevre ve peyzajla başarılı bir şekilde bütünleştirilmesine kadar bir dizi iyi örnek çıkarılabilir (maalesef aynı şeyi yeni yapılan demiryolları için söyleyemeyiz). Burada, yol plancıları, kent plancıları, peyzaj mimarları, inşaat mühendisleri, zemin uzmanları ve mimarlar arasında sağlanan entegre ekip çalışması dikkate değer. Bu çalışmanın daha da geliştirilmesi, ancak yaratıcı rekabetin teşviki ile mümkündür. Böyle bir gelişme, bütün resmi ihalelerde rekabetin artırılması ile sağlanabilir. Ancak elbette, sadece fiyat düşüklüğünü dikkate alan bir rekabetten kaçınmak gerekir.

Doğrudan yapı alanında çalışan inşaat mühendisleri teknik gelişmeler üzerinde önemli ölçüde etkili olmaktadır. Çünkü yapıları, inşaat mühendisliği işlerini ve ulaşım tesislerini planlayan ve inşa eden, kalite ve iş güvenliği denetimlerini yürüten onlardır.

Yakın bir süre içinde Almanya’da altyapı işlerinin önemli bir kısmı tamamlanmış olacağından, gelecekte altyapı bakım işleri gittikçe daha da önem kazanacaktır. Eski yapıların ve mevcut stokun bakımındaki yaklaşım, yapı kültürünün oluşumunda önemli bir katkıdır ve kentsel çevreyi nasıl şekillendireceğimizin bir göstergesidir. Mevcut stokla uğraşmanın özenli bir yöntemini bulmak, en az boş bir alanda yeni bir bina yapmak kadar güç ve karmaşıktır. Ancak burada da kamu kesimindeki işveren / yatırımcı kuruluşların önemli bir rol oynaması söz konusudur.

Yarışmalar Sistemi: İnşa edilecek yapılar için en uygun projenin seçiminde bir yöntem olarak yarışmalar sistemi, uzun yıllardır Almanya’da verimli bir şekilde uygulanmaktadır. Yarışmalara ilişkin ilk düzenlemelerin getirildiği (ve hemen eleştirilmeye başlandığı) 1867 yılından bu yana yarışmalar mimarlar için standart bir süreç olmuştur. 1993 yılında, Avrupa Birliği mevzuatı ile uyum açısından sistemde değişiklikler yapılmıştır.

Bütün Avrupa için geçerli yeni ilkeler ve düzenlemelerden kaynaklanan sorunlara karşın, rekabete dayanan bir ihale sistemi, bir planlama veya inşaat işinin verilmesinde halen en adil

süreçtir. Çünkü böyle bir süreç, fiyatlar üzerinden değil, niteliğe dayanan çözümler esas alınarak yapılmaktadır. Seçilen üründür, bunun arkasındaki kişi değil.

Öte yandan bu sürecin mimari kaliteyi güvence altına aldığı için daha iyi olduğu gibi bir genellemeyi yapmak da mümkün değildir. Bu sistemin geniş ölçüde uygulanmadığı dış ülkelerden ve Almanya'da özel sektörden örnekler, mimaride kalitenin ihale sürecine bağlı olmadığını göstermektedir. Örneğin çok beğenilen Hollanda'da yarışmalar çok seyrek yapılır, Fransa'da ise Almanya'dan daha çok yarışma çıkarılır. Ancak bu ülkelerde bunun daha iyi bir mimari standarda ulaşmayı sağladığını kanıtlamak mümkün değildir.

Almanya'da süreç, serbest hizmetler için geçerli ihale kuralları (VOF) ile düzenlenir. Ayrıca, Ulaşım, Yapı ve Konut Bakanlığı, gerçekleştireceği bütün yapılarının projelerinin kamu ihaleleri yoluyla elde edilmesini tercih etmektedir.

Sektörün yol, demiryolu ve köprü inşaatlarını da kapsayan bütünün karşılaştırmalı kriterlere tabi olup olmayacağını araştırılması iyi olacaktır. Her proje için "açık rekabet" in en uygun yöntem olup olmadığı veya daha başka yöntemlerin bulunup bulunmadığı yanıtlanmayı bekleyen bir sorudur. Yapı kültüründe kapsamlı bir yaklaşım, bütün kamu projelerinin planlamasında mümkün olan en yüksek standartların hedeflenmesini ve buna uygun süreçleri gerektirmektedir.

Yarışmalar, halen çoğu plancı için geçerli bir iş alma yöntemidir. Fakat son iki gelişme, yarışmaların tutarlılığı konusunda farklı düşüncelere neden olmuştur. Birincisi, her şeyden önce, yarışmaları bütün Avrupa ülkelerini kapsayacak şekilde açmak çok büyük sayıda katılımı getirmiş ve sonuçta her projenin yeterince değerlendirilebilmesi olanağı kalmamıştır. Bazı durumlarda aday sayısını değerlendirilebilir bir sayıya indirebilmek için kura yoluna başvurulduğu bile olmuştur. Ne yapılsa yapılsın çoğu kez jüri kararları, sunulan projelerin yaratıcılığı hakkında bir yargıya varmakta yeterli olmamaktadır.

En azından Avrupa ölçeğinde bir yarışma / ihalenin, birleşik bir Avrupa düşüncesi ile ne ölçüde uygun düştüğünü tartışmamız gerekir. Çünkü bu yolla kaçınılmaz olarak mimaride bölgeselcilik yerine enternasyonalizm teşvik edilmektedir. Ulusal mimariden söz etmiyoruz ama Avrupa bölgeselciliğini gözetiyoruz.

İkinci bir sorun, mimar sayısı artarken girebilecekleri yarışma sayısının azalmasından kaynaklanmaktadır. Yarışmalara katılanların sayısı "hantallığa" neden olacak kadar çok olabilmekte ve dolayısıyla farklı eğilimleri daha ilk aşamada etkisiz hale getirerek adil olmayan sonuçlar doğurmaktadır.

Öte yandan özel kesimde bugün için sadece isteğe bağlı olan ve sınırlı sayıda uygulama örnekleri bulunan yarışmaların, bu kesimde daha geniş ölçüde uygulanıp uygulanmayacağı konusunda da bir genel soru olarak sorulmalıdır. Bir mal sahibi / yatırımcının kendi mimarını seçme hakkının yanı sıra, toplum içine çıkacak yapının seçiminde kamu yararının gözetilmesi gerçeği de söz konusudur. Yarışmaların zaman aldığı ve pahalıya çıktığı konusunda sıkça dile getirilen görüşleri, yatırımcılar bile reddetmektedir. Bu konuda daha ayrıntılı bir çalışma ve belki de özel kesim için yeni yarışma süreçlerinin geliştirilmesi yararlı olabilecektir.

Hizmet İhracı: Mimarlıkta aktif bir politika izleyen Avrupa Birliği üyesi ülkelerin, ihracatı geliştirmeyi ve ekonomik güçlerini artırmayı amaçladıkları tartışma götürmez. Alman Mimarlar Odası tarafından yapılan karşılaştırmalı bir araştırma bu konuda mimarların başarı kazandıklarını da ortaya koyuyor.

İnşaat sektörünün geleceğine ilişkin kestirimler ve Alman mimarlarının iş almada bugün karşılaştıkları güçlükler dikkate alındığında, ancak büyük ölçekli firmaların uluslararası pazar

ile ilgilendikleri anlaşılabilir. Burada birbirinden farklı iki pazar söz konusudur; Avrupa iç pazarı ile Güney ve Doğu Asya başta olmak üzere gelişmekte olan ülkeleri kapsayan geniş pazarlar.

Avrupa düzeyinde, planlama ve inşaat ihalelerine ilişkin duyurular, ihale kurallarına göre AB Resmi Gazetesi'nde yayınlanmaktadır. Ancak bu ihalelerin sadece % 0,68 ila % 2'si Alman olmayan firmalara gitmektedir. Oran çok düşük görülmektedir ancak bu ilişkilerin göreceli bir ağırlığı vardır. Örneğin Alman Parlamentosu'nun (Reichstag) tasarımı için açılan yarışmayı bir İngiliz mimar kazandığında, kamuoyundaki etkisi böyle sayısal bir oranın çok üzerinde olmuştur.

Alman mimarlar, dış pazarların özellikle Avrupa ile sınırlı kaldığından ve her ülkenin yarışmada kendi mimarları lehine bir ayırmacılık yapmasından şikâyet etmektedirler. Bu, doğası gereği kolay kanıtlanmayacak bir konudur. Her ülke tarafından tercih edilen yarışma yöntemleri arasında büyük farklılıklar bulunduğu, bu farklılıkların ayırmacılık olarak görülemeyeceği gözden kaçırılmamalıdır.

Avrupa dışına hizmet ihracında Alman mimarlar hükümet desteğinin yokluğundan şikâyetçi olmaktadır. Bu sektörde hizmet ihracının ekonomik önemi ihmal edilmemelidir. Planlama ve inşaat ihalelerinin normal olarak arkası gelmekte, başlangıçta planlamacının aldığı ücretin çok ötesine geçen, inşaat endüstrisi ve ekipman endüstrisine iş sağlayan siparişler alınmaktadır. 1990-2000 yılları arasında Avrupa inşaat pazarındaki payı iki katına çıkarak 4,8 milyar Mark'a (2,4 milyar Euro) ulaşan Almanya yapı sektörünün, bu konuya geniş ilgi göstermesi bundan dolayıdır. Bu firmalar, benzeri ilgilerinin bulunduğu güney ve doğu Avrupa'da, yan şirketlerini kullanarak genişlemeye çalışmaktadırlar.

Alman teknik standartlarının yüksek olduğu bilindiğinden, Alman firmalarının gelecek yıllarda çok büyük ciroların gerçekleşmesi beklenen Çin gibi Doğu ve Güneydoğu Asya ülkelerinde şansları vardır. Eğer bir ülke belirli bir ürün veya hizmeti kendi ülkesinden sağlayamıyorsa, söz konusu projenin planlamasını yapan ülkeye yönelmektedir.

Aynı gerçeklerden hareketle Alman hükümeti, yurt dışındaki yüksek hızlı Transrapid manyetik raylı ulaşım projesini desteklemekte veya Alman otomobil endüstrisindeki araştırmalar için yüz milyonlarca mark harcamaktadır. Her iki örnekte de amaç yurt içinde yatırım ve istihdam olanaklarının sağlanmasıdır. Mimarlar, planlılar ve mühendisler tarafından başlatılan hizmet ihracını genişletecek bazı şansların yakalanması, ancak inşaat endüstrisinde stratejilerini yeniden gözden geçirmesiyle mümkün olabilecektir.

Sübvansiyon vb. uygulamaların ötesinde politik desteği savunan yaklaşımlar, yabancı yapı ve planlama sözleşmeleri içinde Alman müteahhitlere düşen payı belirleyen bir analizle güçlendirilebilir.

İngiltere ve Hollanda'nın oluşturduğu örnekler, Almanya için öğretici olacaktır. Almanya'nın, yaratıcılığını ve uzmanlığını planlama ve inşaat hizmetlerindeki mükemmellikle ifade eden bir ülke olarak kendini geliştirmesi, sadece yapı sektörüne değil, daha geniş anlamda bir imajın yaratılmasına katkıda bulunacaktır.

Eğitim: Bütün planlama meslekleri için, örneğin mimarlık, iç mimarlık, peyzaj mimarlığı, kentsel planlama veya inşaat mühendisliği alanlarında bir üniversite ya da politeknik veya sanatlar akademisinden mezuniyet gerekmektedir. Ayrıca öğrencilerin bu eğitimlerinden önce veya bu eğitimleri sırasında uygulamada deneyim kazanmaları beklenmektedir. Beş yıllık eğitim süresi gözden geçirildiğinde, planlama ile ilişkili disiplinlere kaydolan öğrenci sayısının yüksekliğini koruduğu görülmektedir.

Üniversite eğitimine ilişkin olarak, yıllardır, özellikle mimarlardan gelen başlıca şikâyetler şunlardır:

- Dersler çok uzun zaman almaktadır
- Dersler, öğrencilere uygulama açısından yeterli eğitimi verememektedir
- “Genelci” yaklaşımlar ve “uzmanlaşma” arasında doğru bir denge sağlanamamıştır.

Bu konularda dile getirilen soruların belirli bir yanıtı yoktur. Ancak genellikle, kendi başlarına ve kendileri için çalışan “sanatçılar” yetiştirilmesinden vazgeçen bir değişikliğin gerektiği açıktır. Meslek dünyasında bir ekip içinde çalışma becerisine ihtiyaç vardır ve bu ihtiyaç üniversite eğitimi sırasında bugünkünden daha fazla dikkate alınmalıdır. Bu, dolayısıyla diğer mesleklere saygıyı geliştirecek ve mimarlardaki üstünlük duygusunu azaltacaktır. Entegre takım projelerinin geliştirilmesi ve yapı yönetimi gibi belirli uzmanlık alanlarında kürsülerin oluşturulması de ayrıca bu konuda yardımcı olacaktır.

Üzerinde durulması gereken diğer bir konu, mevcut mimar ve inşaat mühendislerinin daha ileri düzeyde eğitim görmesi olanaklarına ilişkindir. Çok az üniversitede böyle programlar olduğu için odalar bu işe girişmişlerdir. Ulaşım, Yapı ve Konut Bakanlığı tarafından yaptırılan “Mimarlar, Mühendisler ve Kent Plancıları İçin Ekonomik ve Çevre Dostu Yapılar Hakkında Eğitim ve İleri Eğitim” konulu araştırma projesi, mimarların yeterliliğini geliştirecek çoğu bilginin ülkedeki üniversitelerde ya hiç ele alınmadığını ya da çok yüzeysel olarak öğretildiğini göstermiştir. Doktorlarda olduğu gibi unvanla da bağlantılı bir uzmanlık uygulaması diğer bir öneridir. Mevcut yapı stokunun artan önemi dikkate alındığında, böyle bir uygulama mimari mirasın korunmasına ilişkin bir uzmanlaşmayı da kapsayabilir.

7. Yapı Kültürü ve Toplum

Daha önceki bölümlerde, toplumun iyi bir yapıyı çevreye olan taleplerini yerine getirmek için yapı kültürüne yönelik kamuoyu ilgi ve desteğinin gerekliliği üzerinde tekrar tekrar durulmuştu. Bu görev bir ölçüde odalar ve dernekler tarafından gerçekleştirilmektedir. Kamu kesimi de bu konuda hem yatırımcı, hem de yasa yapıcı olarak bir rol oynamaktadır (Bkz. Bölüm 9). Bir üçüncü ortak da, toplumla uzmanlar arasında iletişimi sağlayan kurumlardır.

Müzeler ve Kurumlar: Yapı kültürünün geliştirilmesi ve bu konudaki duyarlılığın artırılması için çalışan değişik kurumlar vardır. Fakat Almanya’da, diğer komşu Avrupa ülkelerinde olduğu gibi bunları federal düzeyde bir araya getiren bir şemsiye kuruluş yoktur.

Aşağıdaki kurumlar 20. yüzyıl mimarlığı üzerine yoğunlaşmışlardır:

- Frankfurt / Main’daki Alman Mimarlık Müzesi
- Berlin’deki Bauhaus Tasarım Müzesi Arşivi (Arşiv Bauhaus atölyelerinde yapılan ve tarihi önem taşıyan çalışmalarla sınırlıdır)
- Dessau’daki Bauhaus Vakfı (Müze olarak düzenlenmemiştir, binanın kendisi sergilenmektedir)
- Hohenhof, Hagen Impulse Müzesi (Burada da tarihi içeriğe odaklı bir sınırlama vardır)
- Münih Teknik Üniversitesi Mimarlık Müzesi ile Augsburg’daki Schwaben Mimarlık Müzesi

Ayrıca bazı yerel mimarlık merkezleri de vardır. Çoğu mimarlık meslek örgütlerinin girişimleriyle kurulmuştur ve mimarlıkla ilgili sorunların tartışıldığı merkezler olarak görülmektedir:

- Berlin’deki Alman Mimarlık Merkezi (DAZ)
- Kassel KulturBahnhof’ta Mimarlık Merkezi
- Hamburg’da Mimarlık Merkezi (AC)

Bunlar tartışmaların yapıldığı ve küçük ölçekte yarışmaların ve diğer çalışmaların sergilendiği yerlerdir. Kendi koleksiyonları yoktur ve müze olarak tanımlanmazlar.

Frankfurt'taki Alman Mimarlık Müzesi (DAM) 1984 yılında kurulmuştur ve finansman açısından "Almanya"nın değil Frankfurt'un müzesi olmasına karşın, Almanya'da bu alanda en tanınmış kurumdur. Müzenin 23 çalışanın ücretleri şehir tarafından ödenmekte, sergiler dışarıdan temin edilen kaynaklarla finanse edilmektedir. Her ne kadar şu andaki müze yöneticileri özellikle gençlerin ve çocukların ilgisini uyandırma açısından ciddi sorumluluklar yüklenmekteyseler de müzenin adının gerektirdiği standart bu koşullarda sağlanamamaktadır.

Dessau'daki Bauhaus Vakfı da bir ulusal "koleksiyon, sergi ve bilgi merkezi" olma işlevini taşımamaktadır. Federal devlet düzeyinde bir kurumun neler yapabileceğine en iyi örnek, üç bakanlık tarafından desteklenmekte olan Danimarka Mimarlık Enstitüsü'dür. Enstitü şu kurumlaşmaları içermektedir:

- Yapı Dokümantasyon Ulusal Merkezi
- Mimari Çizimler Ulusal Koleksiyonu
- Danimarka Mimarlık Merkezi
- Danimarka Kent Planlama Enstitüsü
- Danimarka mimarlık dergileri

Bu örnekte önemli olan, kısmen (merkezi hükümet gibi) diğer ön koşulları temel alan ayrıntılar değildir. Önemli olan bütünleşmiş ve karmaşık yaklaşımdır. Almanya'nın şansı - Mimarlık ve Yapı Kültürü İnisyatifi'nde yansıtıldığı gibi- mühendislik sektörünü yapıli çevrenin bütün alanlarını kapsayacak şekilde devreye sokabilmekte yatmaktadır.

Medya: Mimarlık mesleği açısından yapılan eleştiriler, toplum ile yapıli çevre arasındaki ilişkiyi sağlamakta ve yapıli kültürünün hangi konularının, ne ölçüde basında, radyolarda ve televizyonlarda yer alacağını belirlemektedir. Son 10-20 yıldır bütün ulusal basın mimarlık konularına yer vermekte, az sayıda bölgesel gazetede de bu konular işlenmektedir. Yapılı çevreyle uğraşmada bilinçli bir yaklaşımı sağlayabilmenin güçlüğü, bu konuda öncülük edebilecek olan kişilerden çok azının kamuoyu önünde yapılacak tartışmalara ilgi göstermesinden kaynaklanmaktadır. Ne mal sahibi / yatırımcılar ne de planlama yetkilileri, mimarlar veya mühendisler eleştirilere hedef olmak istememektedirler. Bu karşılıklı işleyen bir süreçtir; düzenli ve nitelikli eleştiri yaygınlaştıkça, bu tür eleştiriye olan talep de artacaktır. Ancak, böyle bir talep olduğu sürece eleştiriler kalıcı olabilecektir.

Genel olarak ilgili kurumların yetersiz bütçe olanakları ve basında bu konulara çok sınırlı yer verilmesi, toplumumuzda yapıli kültürünün nasıl düşük bir konumda durduğunun kanıtı olarak gösterilebilir. Bu durum ancak her düzeyde bütünleşmiş, kapsamlı yaklaşımlarla geliştirilebilir.

Yapı Kültürü ve Eğitim: Kişisel ilgi, ailenin yetiştirilmesi, çocuklukta, yetişkinlikte içinde yaşanan yapıli çevre ve toplumsal çevre, kişilerin yapıli çevreye yaklaşımının ne olacağını belirlemektedir. Bugün güzel ve uyumlu olarak algılanan bir çevre, geçmişte kalmış ve artık unutulmuş olanlar kadar belirleyici olabilir.

Anaokullarından başlayarak okullardaki çocuklar, bu konuda doğrudan uygulanan yöntemlerle eğitilebilirler. Yapıli kültürünün farklı yönleri iki yoldan verilebilir; içinde yaşanan okul yapısı ve ders programı ile. Burada etkiler doğrudan ölçülemez. Eğitimde bu konuların ele alınmasını desteklemeye yönelik temsili bir araştırmada, sorulara yanıt verenlerin arasında eğitimleri boyunca yapıli çevre konuları ile karşılaştıklarını söyleyenlerin oranı ancak dörtte birdir.

Tasarım ve yapılı çevre tartışmalarının ele alınacağı ve yapılı çevrenin değeri üzerinde bir eğitimin verileceği en belirgin yer sanat dersleridir. Ancak, coğrafya, sosyoloji ve hatta Almanca dersleri bile bu iş için uygun olabilir. Yapı kültürü çevre ile ilişkili konularla da ilgidir, çünkü sadece estetik düşüncelerle değil, yapılı çevrenin kalitesi, yapılı çevrenin örgütlenmesine yaklaşımlarımız ve katkılarımızla da bağlantılıdır.

Henüz tamamlanmamış bir araştırmaya göre, özellikle üst sınıflardaki ders kitaplarında mimarlık ve yapılı çevreye ilişkin metinler bulunmaktadır. Eğer yapı kültürü konusu eğitimin sürekli bir ögesi olacaksa, okullardaki öğretmenler doğrudan konuya yönlendirilmeli, yetersizlikleri, hatta belki de isteksizlikleri giderilmelidir. Mimarlar hakkında bilgi sahibi olmadan firmalarda mal sahibi / inşaatçı olarak çalışan veya özerk yerel kuruluşlarda görev alan kişilerin bir şekilde yapılar hakkında karar verme erkine sahip oldukları düşünüldüğünde, bu hedef önem kazanmaktadır. Okul sıralarında öğrenilenler, ilerde meslek yaşamında son derece değerli olmaktadır.

8. Mimari Mirasın Korunması

Mimari mirasın korunması, yapı kültürünün kamuoyunda en bilinen yönüdür. Tarihî yapılar her topluluk için bir övünç konusudur. Bu yapıları bu kadar önemli yapan, sadece “yurt” duygusunu pekiştiren manevi tarafları değil, hızla değişen ve belirsizlikler içindeki bir dünyada kalıcı bir denge unsuru olma özelliklerinin gittikçe daha da belirginleşmesidir. Tarihî yapılar, toplumun kimlik ve çekiciliğinin vazgeçilmez özgün birer parçasıdır. Bu yapıların yeterli bir şekilde korunmasını sağlamak üzere çeşitli önlemler alınmıştır.

Mimari mirasın korunması ve bakımı eyaletlerin sorumluluğudur ve bu uygulama eyalet yasalarıyla düzenlenir. Almanya'nın kültürel mirasının korunması ve bakımı daima federal kültür politikasının bir odak noktası olmuştur. 1991 yılından 2000 yılına kadar değişik federal programlarla tarihi yapıların korunmasına 3,2 milyar Mark (bunun 3 milyar markı Doğu eyaletleri için) harcanmıştır. Örneğin Ulusal Değeri Olan Mimari Miras (*Nationale Wertvolle Kulturdenkmaler*) programı ile 1950–2000 yılları arasında 438 tarihi yapının korunmasına destek olmak üzere 374 milyon mark harcanmıştır. Bölgesel veya yerel özellikler taşıyan yapılar için geliştirilen “*Dach und Fach*” özel programı ile 1996 – 2000 yılları arasında 53,6 milyon Mark harcanarak 855 yapının korunması sağlanmıştır.

Tarihi kent merkezlerinin korunması ve geliştirilmesi için uygulanan bir diğer program da “*Stadtebau-licher Denkmalschutz*” adını taşımaktadır. Bu program özellikle 30 kentin ortaçağdan kalma uluslararası önemde merkezlere sahip olduğu ve 200 kentte ulusal miras konusu yapıların bulunduğu doğu eyaletlerine yöneliktir. Federal hükümet 1991 yılından bu yana, kentsel mirasın korunması için 2,2 milyon Marklık yatırım yapmıştır. Eyalet yönetimleri ve yerel yönetimlerin sağladığı desteklerle birlikte bu alanda yapılan yatırımlar 5,5 milyar Markı bulmuştur.

Mimari mirasın korunmasına ilişkin görevlerin yerine getirilmesinin gittikçe güçleştiği dikkate alınarak, yapı kültürüne konu mirasın korunması ve bakımı için eyaletlerin olanaklarına ek olarak özel vakıfların ve örgütlerin nasıl katkıda bulunabilecekleri düşünülmelidir. Şu anda meslek adamlarını bu alandaki görevler konusunda daha duyarlı olmaya sevk eden birçok etkinlik gerçekleştirilmektedir. Örneğin “mimari duyarlılık” ve “açık hava müzeleri” günleri veya Leipzig’de bir günü özellikle çocuklara ve gençlere ayrılan “Denkmal” Avrupa Mimari Miras Korumacıları Fuarı gibi.

Eyaletlerdeki uygulamalarının, toplum ve derneklerin oluşturduğu özel inisiyatiflerle desteklenmesi gittikçe daha önem kazanmaktadır.

Hem nüfus, hem de kamu yatırımları azalırken, mevcut yapı stokunun sayısı ve dolayısıyla bunların bakım işleri de artmaktadır. Bu nedenle, hangi yapıların korunacağına ve koruma alanları olarak tescil edileceğine ilişkin tartışmaların yoğunlaşması bir rastlantı değildir.

Mimari miras kapsamında, kamu ve toplum desteği sağlanarak korunacak bir yapı, kalitesi açısından tekrar tekrar gözden geçirilmelidir. Bu kent içi geliştirme projeleri için de söz konusudur ve eski ile yenin, koruma ile yenilemenin arasında bir dengeyi gündeme getirmektedir. Bu denge, yapı kültürünün önemli bir yönüdür.

9. Yapı Kültürünün Desteklenmesi

Yapı kültürü, 2000 yılında Mimarlık ve Yapı Kültürü İnisiyatifi tarafından keşfedilmiş bir şey değildir. Örneğin yapı kültürünün geliştirilmesi, Mimarlar Odalarının kuruluş statülerinde önemli bir yer işgal eder. Ancak, bu konudaki “destek” sözü, sadece sübvansiyonlar, ödüller veya kamuya açık etkinlikler anlamına alınmamalıdır. Bugün, yapı sürecinde duyarlılığı artırmaya ve süreci geliştirmeye katkıda bulunan, özel vakıflardan ve tek tek vatandaşlardan, mesleki örgütlerden ve gönüllü kuruluşlardan, yerel yönetimlere, eyalet ve federal yönetimlere kadar çok sayıda girişim vardır. Ancak yetersizlikler söz konusudur ve bu raporun amacı bunları ortaya koymaktır.

“Yapı kültürüne destek” olan faktörleri bir listede sıralamak fazla bir yarar sağlamayacaktır, çünkü yapı kültürünün ölçülmesi zordur – bu bir yarışma ödülü, basında yer alan bir eleştiri, getirilen bir kural, bir yapıyı kurtarmaya çalışan vatandaşların oluşturduğu bir eylem grubu, bir yarışma veya bir yasa olabilir. Aşağıda, kamuoyunda yapı kültürü duyarlılığını geliştirmeye yönelik tekil çabalar üzerinde durulacaktır.

Öncelikle belirtilmesi gereken bir şey, mimari mirasın korunması alanında federal hükümetin, çıkardığı Federal Yapı Yasası ve Bölge Planlama Yasası ile, kent planlamada uyguladığı yardım programları ve sağladığı katkılar ile, eyaletlerdeki yasal düzenlemeleri ve yardım programlarını, somut yerel planlama tedbirlerini ve özel kesimden inisiyatiflerin bileşimini oluşturan geçerli koşulları koymuş olması ve böylece Almanya'nın planlama ve inşaatta göreceli olarak yüksek standartlara erişmiş olmasıdır. İnşaatin, kentsel tasarımın, tasarım ve mühendislik işlerinin ve tek tek yapılan binaların kalitesi küçümsenmemelidir. Bu alanda ulusal desteğin açılımı, kamuoyunca kolay algılanmaz. Bunun için özellikle uluslararası karşılaştırmalar yapılması gerekir. Belki de bu nedenle çoğu çevreden şikâyetler yükselmektedir. Bu alanda, amaçların tanımlanması, işbirliğinin geliştirilmesi ve (örneğin ihracatın geliştirilmesi gibi) uluslararası hedeflerin tanımlanması için eşgüdümüne ihtiyaç vardır. Öte yandan bu işi, kültür ve medya ilişkilerinde olduğu gibi yapacak federal görevliler, yapı kültürü alanında yoktur.

Ulaşım, Yapı ve Konut Bakanlığı bu eksikliği görmüştür. Yapı kültürünün geliştirilmesine ilişkin girişimler ile Mimarlık ve Yapı Kültürü İnisiyatifi'nin ortaya çıkışının en önemli nedeni de budur. İnisiyatif, mimarlık ve yapı kültüründe kalite konusunda ülke çapında bir tartışma başlatmış, uzmanların ve kamuoyunun görüşlerini araştırmış, güncel gelişmelerin nabzını tutabilmek için 90 ayrıntılı görüşme gerçekleştirmiş ve ayrıca 30'dan fazla mesleki ağırlıklı etkinlik ortaya koymuştur. Burada federal düzeydeki inisiyatif, eyalet ve yerel topluluklar düzeyindeki eylemlerin itici gücünü oluşturmaktadır. Yerel, somut önlemlerin uygulanması yerel girişimlere kalmaktadır.

İnisiyatif'in henüz geliştireceği somut tavsiyeler ve uygulayacağı belirli önlemler olmasına karşın, bugün için iki belirgin sonuç elde edilmiştir. Birincisi, bu işte ortaklar sadece mimarlardan ibaret değildir. Başlangıcından beri inisiyatife, mühendislerin, sanatçıların ve sanayicilerin önemli katkıları olmuştur. İkincisi, inisiyatifin varlığı, toplumun diğer kesimlerinde de bir eylemliliğin doğmasına neden olmuştur. Bu konuda verilecek en önemli örnek, federal hükümet, eyalet yönetimleri ve yerel yönetimler arasında sağlanan yapıcı diyalog ortamıdır. Ortak bir hedefe varmak için gerçekleştirilen ortak çalışmalar da, “yapı kültürü”nün bir parçasını oluşturmaktadır. Bazı örnekler verelim:

- Saxony-Anhalt Eyaleti Başbakanı, eyalet yönetiminin yapı kültürüne ilişkin görevlerini belirginleştirmek üzere 2001 yılında başlatılan inisiyatifin yürütücülüğünü üstlenmiştir. Burada amaç, kamuoyunun, politikacıların ve iş çevrelerinin duyarlılığını, parlamento komiteleri ile toplantılar, etkinlikler, sergiler düzenleyerek ve medyanın konuya daha geniş yer vermesini sağlayarak artırmaktır. Eyalet bakanlıkları, dernekler ve bölgesel şirketler bu projenin ortaklarını oluşturmaktadır. Projede yer alan konular arasında, okullarda mimarlığın ele alınması, mimarlığın bir ekonomik faktör olarak değerlendirilmesi, bu alanda hizmet alımları ve işverenler, mimari mirasın korunması, konut bölgelerinin geliştirilmesi ve mimarlığın turistler için çekici bir öğe olarak değerlendirilmesi bulunmaktadır.
- Rhineland-Pfalz eyaletinde, koalisyon anlaşmasının gereği olarak bir “Yapı Kültürü Yuvarlak Masası” kurulmuştur. Bu girişimle, politika, endüstri, bilim ve yönetim alanlarının temsilcileri arasında geniş kapsamlı bir tartışma ortamının yaratılması ve eyalette bütüncül ve sürdürülebilir bir yapı üretimini temel alan bir yapı kültürü programının geliştirilmesi amaçlanmaktadır.
- Mecklenburg-Vorpommern Eyaleti İnşaat Bakanı, eyalet hükümetine, Mimarlar Odası’na, parlamentodaki bütün partilere ve sendika yöneticilerine, mimarlık ve yapı kültürüne ilişkin bir değerlendirme sunmuştur. Bakanın hazırlamış olduğu beyaz kitap, kamuoyunda yapı kültürü üzerine geniş kapsamlı bir tartışmaya katkıda bulunmayı, mimarlık ve yapı kültürünün yapılacak yatırımları çekici kılacak özelliklerine ilişkin duyarlılığı artırmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, “iyi bir yapı çevre”nin temel bir hak olarak eyalet yönetimince tanınması tartışmaları da sürmektedir.
- Kuzey Rhine Westphalia eyaleti “StadBauKultur NRW” adlı bir program başlatmıştır. Program, kent planlama, konut ve kültür alanında proje ve destek hedeflerinin belirginleştirilmesini amaçlamakta ve programın uzun bir süre uygulanması öngörülmektedir. Programda, etkinlikler, seminerler ve sempozyumlar, geziler, bireysel ve pilot projeler, yarışmalar, dizi konferanslar ve destekleme uygulamaları yer almaktadır. Programın konu başlıkları arasında, mimaride güneş enerjisinin kullanılması, tasarım danışma gruplarının oluşturulması, yarışmaların sayısını artırma yolları, sanat ve inşaat, yasal mevzuat, halkla ilişkiler, okullarda yapı çevrenin ele alınması, uluslararası değişim, kendi evini kendin yap projesi, kent planlamada sübvansiyonlar, kamu mekânları projesi, aydınlatma tasarımı, spor tesisleri, mimari mirasın korunması ve bir “Avrupa Kent Kültürü Evi” kurulması önerisi de bulunmaktadır.
- Bavyera’da, Mimarlar Odası eyalet hükümetine bir çağrıda bulunarak, diğer hususlarının yanı sıra mimarlık, iç mimarlık, kent planlaması ve peyzaj mimarlığının sağlıklı ve eksiksiz bir çevrenin belirleyici öğeleri olduğunun resmen tanınmasını istemiştir.

Yerel düzeylerde, inşaatların sübvansiyeye edildiği eyaletlerde, yapı çevrenin kalitesini yükseltme amacıyla uygulanan çok sayıda belirgin önlem söz konusudur. Özellikle bu etkinliklerin tam bir kaydı tutulmadığı için bunların tamamını burada sıralama olanağı yok.

Mimarlık ve Yapı Kültürü İnisiyatifi -sadece geçerliliği yasal açıdan kuşkuyla yol açabileceği için değil, iyice düşünülmüş bir yapı kültürü stratejisi oluşturulması açısından da açıkça yanlış olacağı için- belirli yasal düzenleme önerileri getirmedeği gibi bağlayıcı tavsiyelerde de bulunmamaktadır. Federal hükümet düzeyinde İnisiyatif, eğer ancak diğer düzeylerde paralel adımlar atılabilirse etkinlik kazanacaktır. Yapı kültürüne ilişkin her türlü politikada, bağımsız karar verme ve özel önlemler uygulama hakkı mutlaka gözetilmelidir, çünkü yerel düzeyde “kendi geleceğini tayin” hakkı, yapı kültürünün belirleyici bir özelliğidir.

10. Avrupa'da Yapı Kültürü Politikaları

Avrupa Konseyi, 12 Şubat 2001 tarihinde kentsel ve kırsal çevrede mimarlık kalitesi ile ilgili 2001/C7304 sayılı karar tasarısını kabul etti. Bu karar, mimarlık kalitesinin çevre ve kültür üzerindeki önemini vurgulamakta ve üye ülkeleri, yapı sahipleri / yatırımcıların ve kamuoyunun bilinçlendirilmesi için harekete geçmeye zorlamakta; mimarlık hizmetlerinin ekonomik ve kültürel hizmet olarak özel değerini kabul etmekte; kamuya ait projelerde örnek teşkil edecek önlemlerle iyi mimarlığı teşvik etmekte ve deneyim aktarımını sağlayabilecek her alanda tartışmaları yoğunlaştırmaktadır. Karar, aynı zamanda, Avrupa Birliği Komisyonu'nu yapısal yardım çerçevesinde mimarlık kalitesinin önemini daha fazla vurgulayacak yollar bulmaya çağırılmaktadır.

Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu bir kaç yıldır faaliyet göstermektedir. Bu forum, dönüşümlü olarak Avrupa Birliği başkanlığını üstlenen ülkenin, tartışmak ve deneyim alışverişini sağlamak için yaptığı çağrıyla, kültürel kuruluşlar, sektörel örgütlenmeler ve hükümet temsilcileri tarafından oluşturulmuş gayriresmî bir gruptur.

1990'ların başından bu yana, pek çok Avrupa ülkesi mimarlıkla ilgili ulusal politikalarını oluşturmaktadır.

Avusturya: Ülkede yaklaşık 2.100 mimar, bir mimarlar odası ve 6 üniversite düzeyinde eğitim veren kuruluşun yanı sıra kurulmakta olan pek çok politeknik vardır. Federal hükümet, bu işe kendini adanmış profesyonellerin destek ağıyla uluslararası alanda takdir toplayan bir mimarlık politikası oluşturmaktadır.

1992 yılında hükümet, Almanya'da 1998 yılında oluşturulan Almanya Kültür ve Medya İlişkileri Komisyonu'na benzeyen "Kuntsektion" içinde Mimarlık ve Tasarım Bölümü kurmuştur. Bu bölümde üç saygın mimardan oluşan bir danışma kurulu görev yapmaktadır.

Avusturya'nın mimarlık bütçesi, şu anda yıllık 1,6 milyon Euro'dur; yani kişi başına 20 sent modern (!) mimarlık için harcanmaktadır. Eğer Almanya aynı şeyi yapmış olsaydı bu miktar 16 milyon Euro'ya çıkardı. Bütçenin büyük kısmı kamuoyunu mimarlık konusunda bilgilendiren kuruluşlara aktarılmaktadır. Fonlar ayrıca bireysel mimarlık projelerinin sponsorluğunun yanı sıra sergiler, kataloglar ve mimarların yurtdışı gezileri için kullanılmaktadır.

Ayrıca, genç mimarların uluslararası alanda ünlü mimarlık bürolarına yerleştirilmesini sağlayan bursları içeren "Tische" uygulaması vardır. Devlet, genç mimarlara uluslararası bir bakış açısı kazandırmayı kendi sorumluluğu olarak görmektedir ve ihraç edilen hizmetler ile Avusturya mimarlarının yurtdışındaki itibarı açısından bakıldığında bunu başardığı görülmektedir. Dışişleri Bakanlığı bu konuyu konferanslarla ve yurtdışındaki sergilerle tanıtmaktadır.

Avusturya, bölgesel forum ve kuruluşlarla, mimarların federal örgütlenmesi tarafından desteklenen bir mimarlık vakfına sahiptir ve bu vakıf da uluslararası işbirliği içinde çalışmaktadır.

İsviçre: İsviçre mimarlığı, özellikle Herzog & de Meuron ya da Peter Zumthor gibi mimarların başarılarıyla çok iyi bir üne sahiptir. Modern gelenek 20. yüzyıl boyunca canlıydı ve özellikle Alman mimarlarının gözünde bu durum İsviçre'yi kalitenin garantisi haline getirdi. Bu görüş, belki de İsviçreli mimarların eserlerini mimarlık klişelerini yıkma çabası olarak görmeleri nedeniyle, İsviçreli eleştirmenler tarafından paylaşılmayabilir.

İkinci ilginç nokta, İsviçre'nin kantonları yarışmalarda kazananları, ya da uygulanmaları için gereken kamu harcamalarını halkoylamasına sunabilmektedir. Bu şekilde bir doğrudan

demokrasi Almanya için uygulanamaz olsa da, kamusal katılımın en uç örneği olarak dikkate alınmalıdır. Çünkü geleneğin güçlü olduğu bir ülkede beklenilenin tersine bu referandumların sonuçlarında sık sık, artık İsviçre'yle özdeşleştirdiğimiz ve geleneksel mimarlığın dışında bir mimarlık desteklenmektedir. Kamuoyunu hafife almamak gerektiği ortadadır.

İsviçre'nin merkezileşmemiş yönetim sistemi herhangi bir federal mimarlık politikasının uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Almanya'daki Ulaşım, Yapı ve Konut Bakanlığı gibi bir kurum olmasa da kültür için federal bir büro vardır ve bu büro yaptığı bazı işler, Almanya Kültür ve Medya İlişkileri Komisyonu'nun çalışmalarına benzemektedir. Ancak, bu kurum, Avusturya'da olduğu gibi mimarlık veya yapı kültürü ile ilgili politikaları destekleyen bir kurum değildir. Bu nedenle, yukarıda bahsedilen mimarların ve diğerlerinin uluslararası başarıları, devletin desteğinin sonucu değil, İsviçre'de hâlâ sürdürülen ünlü mimarlık eğitiminin düzeyi ile ilgilidir.

İsveç: Büyük inşaat şirketleri ve mimarlık bürolarının egemen olduğu bir inşaat sektörüne sahip olan İsveç'te, 1960 ve 70'lerin inşaat yöntemlerini değiştirecek bir mimarlık politikası oluşturulmaktadır.

Bütün yapılarda estetiğin göz önüne alınmasını zorunlu kılan yeni maddeler, inşaat mevzuatına ve planlama, yol ve demiryolu yapımıyla ilgili yasalara eklenmektedir. Bu yaklaşımın bütün inşaatları kapsamı çok önemlidir, çünkü yolları, köprüleri ve demiryollarını da içine alarak tüm yapıları çevrede "güzellik bir haktır" anlayışını yerleştirmektedir.

1998 yılında hükümet, İsveç Mimarlık Müzesi'nin 2001 yılına kadar bir Mimarlık Yılı ve Malmö'de 2001 yılında bir mimarlık sergisi organize edebilmesi için, bütün tanıtımlarıyla birlikte gereken 6 milyon İsveç kronluk bütçeyi onayladı.

Okul ve üniversiteleri de kapsayan çok sayıda kurum ve kuruluşu geniş bir kampanyayla bir araya getirerek (ki bunu yapmak merkezîleşmiş bir devlette daha kolaydır) İsveç "yapılı çevrede kalite" konusunu, çok büyük harcamalar yapmadan kamuoyunun gündemine oturtmayı başarmaktadır. İki devlet arasındaki farklılıklara rağmen Almanya da bazı temel uygulamaları yaşama geçirebildi: halkın bilincinin yasalar aracılığıyla ve ulusal bir mimarlık sergisi ile (veya benzer organizasyonlarla) yükseltilmesi gibi. Bu konuda yapılan başka bir özel uygulama da son 50 yılın ulusal anıtlarını seçme yarışmasıdır.

Hollanda: Almanya'da, Hollanda mimarlığı, genç, yaratıcı, yeni eğilimler ve yeni isimlerle dolu sürekli akan bir ırmak gibi görülmüştür.

Son birkaç yıldır hükümet, mimarlık ve bölgesel planlama alanlarındaki temel sorunları ele alan ve 'nota' olarak adlandırılan belgelerle, memorandumlar çıkartmaktadır. Bunlar politikanın ilkelerini ortaya koymaktadır.

"Rijksbouwmeester" yani onursal hükümet baş mimarı (*chief government architect*) bütün ülkedeki yapı faaliyetlerinin gözetmeni gibi çalışmaktadır.

Rotterdam'daki dünyanın en büyük mimarlık müzesi olan NAI hükümet politikalarının kültürel boyutunu sağlamaktadır. Özel bir vakıf olarak kurulmuştur ama devletin maddi desteğiyle ayakta. (Almanya'daki benzerinin 23 çalışanına karşın 170 çalışanı vardır!) Müzede arşivler, büyük sergiler ve ayda 1.500 çocuk ve gencin katıldığı eğitim turları gerçekleştirilmektedir (Sadece çocuklara hizmet verecek yeni bir bölüm inşa edilmektedir). Müze aynı zamanda tartışmalar için bir forum işlevi de görmektedir. Müzenin farklı işlevlerinden hangisine ağırlık verileceği, müze müdürünün insiyatifindedir.

"Stimuleringsfonds voor Architectuur" devletin finanse ettiği bir kuruluştur ve bütün mimarlık alanıyla ve mimarlığa ilişkin sübvansiyonlarla ilgilenmektedir. "Fonds voor Beeldende Kunsts, Bouwkunst en Vormgeving" ise genç mimarların özellikle çeşitli burslarla veya sunum ve yayın yardımlarıyla desteklenmesini hedefleyen yan kuruluşudur.

Yerel düzeyde mimarlık için ülke çapında 35 "Architectuur Lokaal" merkezi vardır. Bunlar, yerel mimarlığı temsil etmenin yanı sıra girişimcilerle ilişki kurmaktadır.

"*Weltstandstoezicht*" geleneksel "Estetik Kurul"un (*commission for beauty*) yerini almıştır ve hâlâ mimarlığın estetik yönleriyle ilgilenmektedir. Ulusal Konut Yasası her projenin estetik kalitesi açısından değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Buna ilaveten, topluluklar kendi tasarım danışmanlıklarını yürüten kurullara (*welstand commissies*) sahiptir.

Bütün bu önlemlerin toplamı Hollanda'nın herkes tarafından takdir edilen yapı kültürü standardıdır. Bu kültür, büyük ölçüde genç mimarların kişiliğine ve yaratıcılığına güvenmekte ve sıkı yönetmeliklerle özellikle inşaat ve izlenecek usuller açısından kontrolü sağlamaktadır. Planlama önlemlerinin kamuoyunun onayını almasının önemini kavrayan Hollanda, kişi başına 1 Euro'yu mimarlığı ve bölgesel planlamayı geliştirmek için harcamayı düşünmektedir. Bir başka önemli nokta da şudur: Hollanda'da herkese açık yarışmalar çok azdır. Normal prosedür, inşaat sektörüyle birlikte çalışan mimarların oluşturdukları ekiplere vermektir. Bu da uygulanabilecek bir yöntemdir.

Fransa: "Mimarlık kültürün bir dışavurumudur. Mimari yaratıcılık, yapıların kalitesi, çevreyle uyumlu bütünleşmeleri, hem doğal ve kentsel peyzaja hem de mimari mirasa gösterdikleri saygı, bütününü kamunun yararınadır." 1977'de kabul edilen Fransız Mimarlık Yasası bunları söylemektedir. Böyle bir yasayı çıkarmanın altında yatan neden (ki bu yasa Avrupa'daki ilk yasadır) kısmen savaş sonrasının planlama ve mimarlığına yöneltilen eleştiriler, kısmen de Cumhurbaşkanı özellikle Georges Pompidou, Giscard d'Estaing ve François Mitterand'ın devletin prestijine uygun binalar yapılması arzusuuydu. Üçüncü bir neden ise mimarlığı Fransız kültürünün bir ifadesi olarak ihraç etmek ve dolayısıyla ekonomiyi canlandırmaktır.

Bugün Fransa'da kamuya ait yapıların kalitesi ve yarışmalar ile ilgili çok kapsamlı mevzuat ve daha rafine mimarlık hedefleri doğrultusunda çalışan gelişmiş kurum ve kuruluşlar vardır. Ama, özel sektör büyük ölçüde bunun dışında kalmaktadır ve politikacıların mimarlık meselelerine el atma eğilimleri belirli mimarları yıldız konumuna getirmekte ve bu da düzenli bina yapımına zarar vermektedir.

Buna rağmen, Almanya'nın Fransa'dan bazı kurumlar ve prosedürler hakkında öğrenecekleri vardır. İlk olarak, örneğin, bakanlıklar arası bir çalışma grubu kurulmuştur ve bu çalışma grubu mimarlıkta kaliteyi teşvik etmeyi hedefleyerek, yasama üzerinde önemli bir etki oluşturabilmektedir. Bu çalışma grubu, aynı zamanda sergiler organize etmektedir.

1977'deki yasanın yürürlüğe girmesinden bu yana "Centres d'Architecture, d'Urbanisme et de l'Environment" (CAME) özerk mimarlık merkezleri olarak faaliyet göstermektedir. Bölgesel ve yerel düzeylerde bilgi ve öneriler üretmekte ve böylece halkla ilişki kurmaktadır. Yerel yönetimlere ve özel yapı sahipleri ile yatırımcılara ücretsiz danışmanlık hizmeti vermektedir. Bu merkezler –ki burası özellikle ilginç bir noktadır– bina yapım izni alınırken ödenen ücretin belli bir yüzdesi alınarak finanse edilmektedir. "Architects et Maître d'Ouvrage" (AMG) da benzer amaçlar gütmektedir.

Almanya dışında çalışan Alman mimarlar, Fransız meslektaşlarının "Architects Français a l'export" (AFEX) kuruluşundan aldıkları destekten övgüyle söz etmektedirler. Bu kuruluş, yapı alanında çalışan tüm profesyonellerin (inşaat sektörü dahil) örgütlenmesidir ve üyelerine yurtdışındaki her alanda destek ve öneri sunmaktadır. Yurtdışındaki Fransız diplomatik temsilcilikleri de benzer şeyler yapmaktadır.

Son olarak Paris'te "Palais de Chaillot"un bir kanadında 23 bin m²'lik bir alan üzerinde "Mimarlık Şehri" (*Cité de l'Architecture et du Patrimoine*) kurmak için çalışmalar yapılmaktadır. Müze ve arşiv, halk kütüphanesi ve dokümantasyon merkezi olarak hizmet verecek bu kompleksin en önemli özelliği tarihi ve modern mimarlığı birleştirmesi olacaktır ve böylece Fransız kamuoyunda var olan tarihsel mimarlık güzeldir, modern mimarlık çirkindir şeklindeki anlayışa karşı çıkılmasına da yardımcı olabilir.

Finlandiya: Finlandiya'da 24 maddelik devlet mimarlık politikası 1998'den beri yürürlüktedir.

Eğitim Bakanlığı'nın uygulamaların başlatıcılarından biri olması gerçeğinden de anlaşılabilir gibi, Finlandiya bazı benzersiz özelliklere sahiptir. Bunlardan birincisi, "daha iyi yapılı çevreye sahip olma hakkı", anayasada bir devlet politikası olarak yer almaktadır. İkinci olarak, halkın katılımına çok önem verilmektedir. Son ve belki de en önemlisi, yurttaşların sadece daha iyi yapılı çevreye sahip olma hakkı yoktur, aynı zamanda bu çevrenin yaratılması ve korunması da yurttaşlık görevidir. Fakat bunu ancak konu hakkında bilgilendirilirlirse yapabilirler...

Bu nedenle, uygulanan program bu konuya odaklanmaktadır. 12 No'lu karar mimarlığı genel okul müfredatına sokmaktadır. 13 no'lu karar şunu belirtmektedir: "**Eğitim Bakanlığı yetişkin eğitimi çerçevesinde mimarlık konusundaki eğitimin gelişme yollarını bularak yurttaşların çevrelerini etkileyecek karar alma süreçlerinde yer alma yeteneklerini geliştirir.**"

14 No'lu kararda ise şöyle denmektedir: "**Yasa koyuculara ve yerel yönetimlerin seçilmiş temsilcilerine, mimarlık ve çevre konularında daha ileri bir eğitim sağlanacaktır.**"

Bu yüzden, Finlandiya'nın kararları, özel önlemler aldıkları için değil ama hedefe ulaşılması için yapılması gerekenler konusunda sistematik düşündükleri için yaygın uygulama alanı bulmaktadır.

Sonuç: Bazı ülkelere ilişkin bu incelemelerden üç ortak payda çıkmaktadır. Birincisi, bütün ulusal mimarlık politikaları yapılı çevrenin durumundan duyulan hoşnutsuzluk sonucu geliştirilmiştir. Özellikle 1960 ve 70'lerde sosyal bir zafer olarak alkışlanan konut kompleksleri bugün eleştirilmekte ve bu eleştiriler farklı bir mimarlık taleplerini meşrulaştırmaktadır.

İkincisi, mimarın sanatçı ve yaratıcı olarak inşaat sürecinin bütün sorumluluklarını üstlendiği geleneksel rolü, mimarın otoritesini sarsan çeşitli gelişmelerin tehdidi altında bir değişim geçirmektedir.

Üçüncüsü, Finlandiya'nın dışında incelenen ülkelerin tümü, "mimarlık" konusunda halkı bilinçlendirmeyi ve "mimarlığın kalitesini" yükseltmeyi politik bir hedef olarak koymuşlardır. Ve açıkça "yapılı çevre"den bahseden Finlandiya'nın dışında çoğu ülkenin politikaları yerel ve bölgesel planlama, peyzaj planlaması ve mühendislikle ilgili faaliyetleri kapsamamaktadır. Bu durum, Almanya'ya planlamayla ilgili bütün meslekleri ve bütün altyapıyı kucaklayan bağımsız, bütünleşmiş bir yapı kültürü politikası geliştirmek için benzersiz bir fırsat tanımaktadır.

ÖNERİLER VE ÖNLEMLER

Bu raporda sunulan inceleme, Almanya inşaat sektörünün sayısız olumlu yönlerini gösterirken aynı zamanda bir dizi tehlike ve eksikliğe de dikkatleri çekmektedir. En genel anlamıyla söylemek gerekirse, kamuoyunun yapılı çevrenin kalitesi ve önemi konusunda bilinçlendirilmesi bir ihtiyaçtır.

Mimarlık ve Yapı Kültürü İnsiyatifi'nde yer alan taraflar, her yurttaşın her yerde doğrudan algılayabileceği bir yapıyı çevreyi, halkın tanımlayabileceği bir çevreyi yaratmaya kararlıdır. İnsiyatif'te yer alanlar, bunu yapmanın en iyi yolunun sorunu, kamuoyu ile iletişimin en iyi kurulabileceği ulusal düzeyde ele almak olduğuna inanmaktadır. Ayrıca tek tek katılımlar düzeyinde yapılabilecek çok şey de vardır. Aşağıdaki öneriler, bütün katılımcıların kendi disiplin alanlarında mevcut durumu geliştirebilecekleri en iyi konuma gelmeleri amacıyla oluşturulmuştur. Ancak tartışmaların sürdürülmesi gerekmektedir...

Devletin Yapması Gerekenler

Avrupa: Avrupa düzeyinde Alman hükümeti, 12 Şubat 2001 tarihinde kabul edilen kentsel ve kırsal çevrede mimarlık kalitesi ile ilgili AB kararını aktif bir biçimde desteklemelidir. Ticareti teşvik edecek ve uluslararası deneyimlerin paylaşılabilirliği bir diyalog ortamı oluşturacak çabalar yoğunlaştırılmalıdır. Bu konuda mimarlık, mühendislik meslek örgütlerinin ve inşaat sektöründeki diğer örgütlerin katılımını sağlayarak, Federal hükümet yeni gelişmeleri ortaya koyabilir ve Avrupa politikalarının önemini gösterebilir.

Almanya; Avrupa Mimarlık Forumu, Avrupa Kentleri ve Kent Plancıları Bienali, Venedik Bienali, EUROSPAN yarışmaları gibi çeşitli Avrupa forumlarına ülkeden katılımı artırarak sürdürmelidir. Yapı kültürü politikası için burada önerilen önlemleri yaşama geçirdiğinde Almanya, yeni bir güven ortamında yeni fikirlerle kendisini ifade edebilecektir. Avrupa düzeyinde, tasarım hizmetlerinin alımında seçimi maliyet üzerinden yapma eğilimleriyle mücadele etmek özellikle önemlidir.

İhracat: İç piyasada ihracata konu olabilecek planlama hizmetlerinin önemli bir yer tutması nedeniyle Alman hükümeti, bu hizmetlerin uluslararası piyasaya yönelmesini teşvik edici önlemleri artırmalıdır. Bu doğrultuda Alman diplomatik temsilciliklerinden ve yurtdışı ticaret odalarından ve Almanya'nın yurtdışındaki kültür temsilcisi olan Goethe Enstitüleri'nden destek alınmalıdır. Burada amaçlanan, yapı kültürünün ihracı değil, Almanya'nın çevresel konulara ve genelde hizmet sektörüne ilişkin üst düzeydeki standartlarını diğer ülkelere taşıyabilmektir. İlgili bakanlıklar arasında işbirliği çok önemlidir. Almanya'nın dış dünyada, yaratıcılık ve becerilerini başarılı bir şekilde planlama alanlarına ve inşaat sektörüne aktaran bir ülke olarak tanınması, sadece inşaat sektörü için değil, tüm ülke açısından çok olumlu bir izlenimdir.

Destek: Alman hükümeti yalnızca kalite güvencesi verebilen inşaat projelerine vergi avantajları sağlamalıdır.

Hükümet, buna ek olarak, toplam vergi gelirlerini azaltmadan, özel yapı sahipleri ve yatırımcıları uzun vadeli yatırımlar için cesaretlendirecek vergilendirme yöntemlerini gözden geçirmeli ve mimari mirası korumak ve eskiyen bina stokunun bakımını sağlamak için alınan önlemleri mali açıdan desteklemelidir. Hükümet, vergilendirmede uygulanan aşınma indirimlerinde (*amortisman*) gerekli değişiklikleri yaparak, kent merkezlerini yeniden canlandırabilecek ve dolayısıyla konut yerleşimlerinin kent dışına yayılmasını durduracak önlemleri düşünmelidir.

Araştırma: Gelecekteki sosyal değişimlerin inşaat sektörüne etkileri büyük olacaktır. Etkilenme hakkında kesin tahminlerde bulunmak imkansız olduğu için eğilimleri gözlem önünde tutmak, sosyal ve mekânsal bilimlerde ilişki kuran araştırmalara maddi destek sağlamak devletin sorumluluğundadır.

Konut ve kent planlaması alanlarındaki deneysel proje konuları, gelecekteki yapı kültürünün oluşmasına etkileri göz önüne alınarak, daha doğrudan mevcut sorunlara yöneltilmelidir.

Eğitim Araştırma Bakanlığı yapı kültürünü önemli ilgi alanlarından biri olarak ele almalıdır.

Genç Yetenekler: Genel olarak amaç, genç mimarların, mühendislerin, planlamacıların ve sanatçıların araştırma projelerine doğrudan destek olmaktır. Sonuçlanan çalışmalar, destek sağlanacak yayın ve diğer sunumlarla mutlaka kamuoyuna sunulmalıdır.

Genç mimar ve planlamacıların yapılı çevreyi biçimlendirecek yaratıcı potansiyellerini ortaya çıkaracak destekler artırılmalıdır. Genç planlamacıların kendi işlerini kurmak için atacakları ilk adımlar, diğerleri için de iş imkânları yaratır. Verilen destek sadece var olan ödüller şeklinde değil, aynı zamanda seyahat ve çalışma deneyimi kazandıracak, belli hedefleri olan karşılıksız burslar şeklinde olmalıdır. Bu anlamda EUROPAN yarışmaları da değerlendirilmelidir.

Federal hükümetin gerçekleştireceği inşaat yatırımlarının belli bir yüzdesi, özellikle genç katılımcılarla sınırlandırılmış yarışmalarda kazanan genç mimar ve mühendislere ayrılmalıdır.

Tanıtım: Yapı ve planlama alanlarında ödül kazanan projelerin tanıtıldığı posta pulu serileri Ulaştırma, Yapı ve Konut Bakanlığı, Kültür ve Medya İlişkileri Komisyonu, Maliye Bakanlığı ve Alman Posta Yönetimi işbirliğinde her yıl çıkarılmaktadır.

Almanya'da Yapı Kültürü Üzerine Durum Raporu'ndaki bulgular ve öneriler, sorunların incelenerek tartışılabilmesi için hükümet tarafından parlamentoya sunulmalıdır.

Eğer, yapılı çevre ve yapı kültürü kalitesinin herkes için yaşamsal öneme sahip olduğu konusunda bir uzlaşma varsa, iyi bir yapılı çevreye sahip olma hakkının ulusal bir politika hedefi olup olmayacağı, olacaksa nasıl formüle edileceği konusuna ağırlık verilmelidir.

Kamu Sektöründe Yapı Sahibi-Yatırımcıların Yapması Gerekenler

Örnek Model: Kamu sektörünün; federal yönetim, eyalet ve yerel yönetimler düzeyinde, yapı kültürüne yaklaşımda bir örnek teşkil etmek ve nasıl etkin olunacağına ilişkin bir model oluşturmak gibi özel bir yükümlülüğü vardır. Kamu çıkarını gözetmek, kamu sektörünün görevidir. Bu nedenle yapı sahibi - yatırımcı olarak kamu sektörü maliyet ve enerji verimliliğini gözetirken aynı zamanda iyi tasarımı, etkili prosedürleri, yapılı çevrenin kullanımını ve sürdürülebilirliğini güvence altına almakla yükümlüdür.

Yapı kültürü, federal hükümetin olduğu kadar eyalet hükümetlerinin ve yerel yönetimlerin de sorumluluğudur. Ulaştırma, Yapı ve Konut Bakanlığı, ortak bir hedefe doğru farklı yaklaşımları göz önüne alarak, devletle yerel düzeyler arasındaki işbirliğini artırmalıdır.

Haklar ve Sorumluluklar: Kamu kesiminde yapı işleriyle yetkili olanlar, hem yeni projelerde hem de yapı stokunun korunmasında bağımsız ve yetkin projeler üretme haklarını ellerinde tutmalıdır. Bu konu bürokratların işlerini korumak değil, devletin yurttaşların çıkarı için yapı üreticisi olması görevini yerine getirmesidir. Özel sektör yatırımcıları ve planlamacıları, kamu sektöründe özel çıkarlar ile toplumun çıkarları arasında uzlaştırıcı rol üstlenebilecek ortaklara ihtiyaç duymaktadırlar. Büyük özel sektör yatırımcıları yerel yönetimlerle birlikte çalıştığına, yerel yönetimler yapı kültürüne saygı gösterilmesini mutlaka talep etmelidirler.

Özellikle, özel sektörle yapılan sözleşmelerde kiralama hakları varsa, özel sektörün topluma ve yapı kültürüne karşı sorumluluklarını yerine getirmesi konusunda dikkat gösterilmesi, daha da önem kazanmaktadır. Kamu sektörü-özel sektör ortaklığında yapılan projeler sadece inşaat sürecindeki toplam maliyetleri ile değerlendirilmemeli, aynı zamanda kamuya ait mekân üzerindeki olası etkileri veya gelecek kuşaklara bir yük yaratabilecek mali kaynaklar açısından değerlendirilmelidir.

Yarışmalar: Federal hükümet, eyalet hükümetleri, odalar ve diğer meslek kuruluşları ile birlikte ihale sürecine ilişkin kılavuzları hazırlamıştır. Federal hükümet yapacağı yapı tasarımı ve inşaat ile ilgili işleri ihaleye çıkarmak yükümlülüğündedir. Eyalet hükümetleri ve yerel yönetimler eğer bu konularda bilimli düzenlemeleri yoksa, federal hükümetin uygulamalarını örnek almalıdırlar. Aynı zamanda, yapılara ilişkin kararlardan etkilenen yurttaşların, yarışma sonuçlarını belirlemede söz hakları olup olmadığı, olursa ne ölçüde olacağı konusu da gözden geçirilmelidir.

Mümkün olan her yerde, bütün kamu sektörü planlamaları ve inşaat uygulamaları için yapı tasarımı ve inşaat, inşaat mühendisliği ve peyzaj mimarlığı gibi disiplinlerarası yarışmalar veya benzer prosedürler seçilmelidir. Kararlar yalnızca maliyet ve verimlilik açısından değil, aynı zamanda planlama, mühendislik, çevresel etki ve tasarım yönlerinden de değerlendirilerek verilmelidir.

Plaketler: Yatırımcıların ve planlamacıların yapı kalitesine karşı sorumluluk duygularının artırılması ve daha görünür hale getirilmesi gerekmektedir. Bunun için yapılara, yapının sahibini, yatırımcısını, tasarımcısını, inşaat şirketini ve yapının bitirilmesi yılını gösteren plaketler takılabilir.

Sanat: Yapı sahibi-yatırımcıların, yapının toplam maliyetinin % 2'sini kamuya yönelik sanat eserlerine harcamalarını zorunlu kılan daha önceki mevzuat yeniden uygulamaya konulmalıdır. Ancak, bu kez federal hükümetin toplam inşaat harcamalarına da uygulanmalıdır. Bu yaklaşımın güncel gereksinimleri karşılamak için nasıl uygulanabileceği, örneğin kamuya ait alanlarda geçici sanat gösterileri düzenlenmesi olasılığını gözden geçirmek yararlı olabilir. Görsel sanat ürünlerinin yapılarda nasıl değerlendirileceği konusunda bir danışman kurulun fikri alınmalıdır. Burada da iş verme yöntemi olarak yarışmalar tercih edilebilir.

Yerel Yönetimlerin Yapması Gerekenler

Tasarım: Kentin ya da kasabanın nüfusundan ya da yüzölçümünden bağımsız olarak kamuya ait konuların tartışma yeri yerel topluluklardır. Bu, kamuya ait bir alanın tasarımında bir toplumun kendini nasıl gördüğünü ve algıladığını yansıtan kararları da içerir. Özel talep ve çıkarların gittikçe daha çok belirleyici olduğu günümüz toplumunda, bir topluluğun estetik biçimlenişi ve yapı kültürünün ifadesi olarak onun tasarımı üzerine tartışma yaratmak hayati öneme sahiptir.

Kamuya Ait Mekânlar: Kamuya ait mekânlarda ortaya çıkan değişiklikleri yakından gözlemek çok önemlidir. Devlet, anayasaya göre bütün yurttaşlarına eşit yaşam koşulları sağlamakla yükümlüken, varlıklı kesimde "yarı kamusal" kentsel mekânlarla ilgili açık bir talep vardır. Varsıllarla yoksullar arasında mekânsal bir ayrışmaya yol açacak ve kamuya ait mekânların ulaşılabilirliğini kısıtlayacak her türlü girişimden kaçınılmalıdır.

Kent Merkezlerinin Geliştirilmesi: Çevreyi korumak için, kent dışında kalan açık alanlara doğru yayılan bir kentsel gelişimden kaçınılmalıdır. Toplum içinde, yapı sahipleri ve potansiyel yatırımcılar, bir ekip oluşturarak, kent merkezlerinde terk edilen askeri ve endüstriyel tesislere, liman, demiryolu ve benzerlerine yeni kullanım biçimleri bulmaya yönlendirilmelidir.

Ticari Parklar: Kentlerin dış çeperlerinde, ticari parklar özel bir sorun yaratmaktadır. Çünkü bu tür yapılar çok nadiren iyi bir tasarım standardına ya da yapı kültürünü yansıtan olumlu özelliklere sahiptir. Ama yapı kültürü bütüncül bir sorundur ve ticari gelişmeye de uygulanmalıdır. Bu nedenle, bu alanlara hangi fiziki düzenlemelerin getirileceği konusu ve alternatif olarak bu aktivitelerin çok sayıda farklı ticari kullanımı teşvik edecek şekilde

dönüştürülmüş kent merkezlerine yerleştirilmesinin daha iyi olup olmayacağı gözden geçirilmelidir.

Kamusal Katılım: Yerel yönetimlerin özerkliği anayasa ile güvence altına alınmıştır. Ama özel çıkarların her geçen gün daha önemli roller üstlendiği bir toplumda, planlama kararlarında halkın katılımının yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla, planlamacılar, politikacılar ve yöneticiler fikirlerini herkesin anlayabileceği bir dilde ifade etmeye ve tartışma ortamına katkıda bulunmaya çağrılmaktadır.

Bütün önemli planlama ve inşaat projeleri halkın tartışmasına açılmalı ve ilgilenen bütün tarafların anlayabileceği bir biçimde sunulmalıdır.

Planlama projeleri ile ilgili kamuoyu araştırmaları, yurttaşların hedefler doğrultusunda görüşlerini kapsayacak şekilde genişletilmelidir. Bilimsel deneyler, en iyi çözümü bulmak için en uygun yoldur.

En geniş kamusal kabulü arayan planlama projeleri, topluluk içindeki bütün ilgili tarafların katılımına ihtiyaç duymakta ve bir uzlaşma sağlanmasını gerektirmektedir. İşbirliği süreci, ancak önerilere açık olursa başarılı olur.

Danışma: Yerel yönetimlere, mimarlar, mühendisler, miras korumacıları, kent planlamacıları ve peyzaj mimarlarından oluşan bağımsız bir komisyon kurmaları önerilmektedir. En azından, topluluklara danışman olarak hizmet verecek ve her büyük ölçekli yapının planlarını veya peyzaj mimarlığı uygulamaları gözden geçirecek bir kent ya da bölge baş mimarı atamalıdır.

Yurttaşlar ve özel yapı sahibi-yatırımcıları için tüketici danışma hizmeti gibi bir mimari danışma hizmeti sunulmalıdır. Aynı şey mühendislik, kent ve açık alan planlaması ve mimari mirası koruma alanlarında da yapılabilir.

Yapıyla ilgilenen bütün kişilerin ve kuruluşların erişebilecekleri ve geniş kamuoyu tartışmaları için bir forum sağlayacak bir internet portalı açılmalıdır.

Özel Sektördeki Yapı Sahibi - Yatırımcılarının Yapması Gerekenler

Sorumluluk: Özel yatırım, yerel ekonomiler için hayati öneme sahiptir ve pek çok durumda özel yatırımcının kentle bağının da göstergesidir. Yapıda yaratıcı özgürlüğün önemi küçümsenemez. Ancak, özel yatırımcılar, yatırımlarının, özellikle tasarım ve kullanım söz konusu olduğunda kamunun çıkarlarını etkileyeceğini hiçbir zaman unutmamalıdır.

Bu nedenle, özel yatırımcılara genellikle kendilerine uygun olabilecek bütün seçeneklerle ilgili kapsamlı bilgi edinmeleri ve uzmanların danışmanlığına başvurmaları önerilmektedir.

Tek aile evleri gibi daha küçük projeleri gerçekleştiren özel yatırımcılar da yapı kültürüne karşı sorumludur, onların binaları da kamusal mekânının bir parçasıdır. Tarihi kent bölgelerindeki uyumu bugün takdirle karşılayan herkes, benzeri standartları sağlamak için çaba sarf etmelidir.

Yarışmalar: Özel yatırımcılar özellikle kentsel peyzajı etkileyecek ve en görünür bölgelerde yer alacak projeler için mümkün olduğunca daha sık yarışma yöntemine başvurmalıdır. Yatırımcılar, yarışmanın normalde projelerinde bir gecikme ya da maliyet artımına yol açmayacağını kavramalıdır. Tam tersine, yarışmalar inşa edilecek yapıların daha yüksek standartlı olmasını ve maliyetinin gerçek karşılığının alınmasını sağlayabilir. Yarışmalardaki seçme süreci bile halkın yeni yapıları kabul etmesine yardımcı olabilir.

Sürdürülebilirlik: Düzeyli bir yapı kültürü ve ekonomik fayda birbirinden ayrı düşünülemez. Bir yapının harcanan paraya değer olup olmadığı, başlangıçta yatırılan sermaye ile değil, yapının tüm yaşam boyu maliyeti ile ölçülür. Ulaştırma, Yapı ve Konut Bakanlığı, kararlarını bir projenin tüm yaşam boyu etkileri ve performansı üzerine dayandırmayı bir kamu sektörü hedefi haline getirmiştir. Özel yatırımcılar, aynı yolu izleyerek yapıların harcanan paraya değer olup olmadığını tüm yaşam boyu maliyeti ile değerlendirmelidir.

Plaketler: Kamu sektörü gibi özel sektördeki yapı sahipleri-yatırımcılar, yapılarına projenin sahibini, yatırımcısını, tasarımcısını, inşaat şirketini ve yapının bitiş tarihini gösteren plaketler takarak yapılı çevrenin kalitesine karşı sorumluluklarını ifade etmelidir. Eğer gerekliyse bu yasal bir zorunluluk haline getirilmelidir.

Planlamacıların ve Örgütlerinin Yapması Gerekenler

Mesleki İmaj: Planlamacıların yatırımcı ile inşaat sektörü arasındaki arabulucu rolünün yanısıra, Alman meslek odalarının mesleki etik kodları ve yasal ücret tarifeleri, bu mesleklerin önemini ve değerini zaten kanıtlamıştır. Ancak etik kodların, bir eyaletteki yapı kültürü standartlarını, planlamanın kalitesini ve dışardan gelen planlamacıları kapsamadığını belirtmek gerekir.

Tıp öğrencilerinin Hipokrat yeminini örnek alan bir yapı kültürü yemini bütün planlamacıların topluma karşı sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlamanın iyi bir yolu olarak görülmektedir. Meslek örgütlerine böyle bir etik kodun sözlerini ve prosedürünü formüle etmeleri için çalışma grupları oluşturmaları önerilmektedir.

Planlamacılar kendilerini hizmet sektörünün üyeleri olarak görmelidir. Yani onlar diğerlerine, yapılması gerekenleri net bir biçimde açıklayan uzmanlardır. Planlamacıların danışmanlık kapasiteleri çok geniş alanlarda kullanılabilir, bir soruna çözüm her zaman bir "ev" değildir!

Özellikle mimarlar için kendini bir proje ekibinin eşit bir üyesi olarak görebilme yeteneği çok önemlidir ve mutlaka öğrenilmelidir. Mimarın hâlâ bugünün üniversite eğitiminde yeniden üretilmekte olan "yalnız sanatçı" imajının zamanı geçmiştir. Bu konuda Hollanda'dan öğrenilecek çok şey vardır.

Federal Mimarlar Odası ve Federal Mühendisler Odası sadece katılımcılar için önemli harcamalara neden olan yarışma sisteminde yapılan ödemelerin artırılması vb. geliştirmeler için değil, diğer gerekli konularda da her zaman birlikte çalışmalıdır. Örneğin, yollar, köprüler ve diğer mühendislik işleriyle ilgili projeler için tasarım yarışmaları ve daha fazla disiplinlerarası çalışma desteklenmelidir. Çünkü bu tip yapılara duyarlı bir yaklaşım, yapı kültürünün de yararınadır. Enerji, malzeme ve maliyet konusunda duyarlı çözümler bulmak isteyen yarışmacılar teknik yenilikler getireceklerdir.

Odalar ve dernekler bir dizi geliştirilmiş eğitim programı sunarken bunlar düzenli olarak güncel gereksinmelere -örneğin yapı stoku göz önüne alınarak- uyarlanacak biçimde gözden geçirilmelidir. Örneğin merkezi bir onay sistemiyle yeterlik belgelerinin herkes tarafından anlaşılabilirliği sağlanmalıdır.

İhracat: Planlamacıların uluslararası piyasada durumlarını güçlendirecek devlet yardımı beklentileri haklıdır. Ama onların da inisiyatif sahibi olmak ve aşağıdakileri kapsayan iş alma stratejileri geliştirmek gibi görevleri vardır:

- Yurtdışında çalışmak için gereken eğitim ve tecrübe koşullarını daha iyi anlamak
- Tüm gerekli hizmetleri verebilecek proje ekipleri kurmak
- Fransa'nın AFEX'ine benzeyen ve inşaat sanayini de ortak alan bir örgüt kurmak

Kamuoyu: Yurttaşların yapılı çevreye değer veren bir yaklaşımı eğitim yoluyla benimsemelerini sağlamak, uzun vadeli bir taahhüt olduğu için kamuoyunun bilincini yükseltecek ilave önlemler alınmalıdır. Meslek örgütlerinin her yıl ortak düzenleyecekleri "Yapı Kültürüne Saygı Günü" yapı kültürünün çeşitliliğini öne çıkarabilir ve iyi tasarımın, başarılı prosedürlerin kullanımı ve sürdürülebilirliğinin önemine dikkatleri çekebilir.

Çeşitli dernek ve örgütlenmelerin verdikleri sayısız ödülleri birleştirmek için çaba sarf edilmelidir. Medyanın ilgisini çekmek için ödüller, Oscar ödülleri gibi düzenlenecek özel bir törende verilebilirler. Bununla amaçlanan ödül alacakların sayısını azaltmak değil, kamuoyunun ilgisini daha çok çekecek, daha özel bir olay yaratmaktır.

Böyle bir tören "Yılın Yapı / Plan / Mühendislik Başarısı" gibi yeni ödül kategorileri yaratmalıdır. (Bu ödüller daha önce bahsedilen posta pulu serilerinde yer alabilir)

Örgütler birlikte hareket ederek medyada yapı kültürünün daha çok yer almasını teşvik etmek amacıyla değerli bir medya ödülü koymalı ya da var olan ödüllerden birinin değerini artırmalıdır. Medyada yapı kültürünün daha çok yer almasını sağlamak ve gazetecilere önerilerde bulunmak amacıyla bağımsız bir çalışma grubu oluşturulabilir. Odalar ve dernekler gazetecilerin bu alanda uzmanlaşmalarına yardımcı olabilirler.

Örgütler İsveç'te yapıldığı gibi son elli yılın en iyi on yapısını seçecek ulusal bir yarışma düzenleyerek medyanın ilgisini çekme konusunda ilk adımı atabilir.

İnşaat Sanayisinin Yapması Gerekenler

İnşaat sanayisi son günlerde küçülme sancuları çekmektedir. İnşaat faaliyetlerinin önceki düzeyine yeniden erişmesi mümkün görülmemektedir. Bu çıkmazdan kurtulmanın tek yolu kaliteyi yükseltmektir. Kalite kavramı aşağıdakileri içermelidir:

- Çevre dostu malzeme ve tasarımların geliştirilmesi, üretimi ve uygulanması
- İnşaat yöntemlerinde yenilik,
- Yapı kültürü konusunda bilinçlenmek için herkesin kendi alanında daha fazla eğitim alma isteğine sahip olması,
- Özellikle mimari mirası koruma ve yapı stoku konularında gelişmiş teknolojiler ve özel beceriler kazanmak için eğitim ve uzmanlaşma,
- Planlamacılar, müteahhitler ve yatırımcılar arasında maliyet ve teknik yönden etkin çözümler geliştirerek tasarım kalitesini en üst düzeye çıkarmak için daha yakın işbirliği.

Odalar ve dernekler hizmet ve inşaat hizmetleri ihracatını teşvik etmek için ortak bir çalışma grubu oluşturmalıdırlar.

Okulların ve Eğitim Kurumlarının Yapması Gerekenler

Bütünleşme: Yeniliğe ve alışık olunmayana açık, yüksek standarda sahip bir yapı kültürü yapılı çevrenin yarattığı olanakların ve sorunların kamuoyu tarafından daha iyi anlaşılmasını gerekli kılar. Yapı kültürü ortak dil gibi yaşamın bir bileşeni olarak görülmelidir. Bu anlamda da eğitim sistemi içinde dile verilene yakın bir önemi hak etmektedir.

Ancak belirli değişikliklere gidilmeden önce bütün düzeylerde -politikacılardan planlamacılar ve yatırımcılardan bütün halka kadar- yapılı çevrenin içinde yaşayan herkesi etkilediği konusunda daha fazla bilinçlenme gerekmektedir.

Eğitim müfredatına "yapılı çevre" ya da "çevresel tasarım" başlıklı bir ders konulmalıdır. Bu, yapılı çevreyle ilgili sorularla erken yaşta karşılaşan bireylerin, ilerideki yaşamlarında sahip olacakları görüşlere temel sağlayabilir.

Mimarlık, Alman eyaletlerinin çoğunda eğitim müfredatında yer almaktadır. Ancak uygulamalar derslerde verilenin çok az olduğunu göstermektedir. Bu nedenle önce öğretmenlerin yeterli bilgiye sahip olmasını sağlamak önemlidir. Buna ilaveten, konunun sadece mimari tasarımla sınırlı olmadığına altını çizmek gerekmektedir. Konu yapıyı çevrenin biçimlendirilmesi olarak daha kapsamlıdır. Meslek örgütleri, yapı kültürünün okullarda ve diğer eğitim kurumlarında ders olarak işlenmesini destekleyen önlemlere aktif olarak katkıda bulunabilir.

Yetişkin eğitimi kentsel gelişimde planlama ve karar alma süreçlerinin karmaşıklığını açıklayan ve yapıyı çevreyi anlamaya yardımcı olan kursların açılacağı başka bir alandır. Planlamacıların ampirik bilgileri bu alanda çok iyi kullanılabilir.

Bütün Tarafların Yapması Gerekenler

Yapı kültürü üzerine başlangıç tartışmalarından sonra ikinci adım diyalogu sürdürmenin yollarını bulmak, öneri ve önlemleri hayata geçirmek, daha ileri eylemleri başlatmaktır.

Yapı Kültürü Çalışma Grubu: Yapı kültürü farklı disiplinlere bölünmüş çok boyutlu bir kültürel alandır. Bu nedenle federal hükümetin önlemlerini izleyecek ve uygulayacak bakanlıklar arası bir çalışma grubu oluşturulması önerilmektedir. Bu grup Ulaştırma, Yapı ve Konut Bakanlığı; Kültür ve Medya İlişkileri Komisyonu, Ekonomi ve Teknoloji Bakanlığı; Eğitim ve Araştırma Bakanlığı; Maliye Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı temsilcilerinden oluşacaktır.

Mimarlık ve Yapı Kültürü İnsiyatifi içinde yer alan kurum ve kuruluşlar düzenli aralıklarla toplanmaya ve yapı kültürünün sorunlarını çalışma grubu içinde tartışmaya çağırılmaktadır. Yapı kültürü çalışma grubu diğer sosyal gruplara da açık olmalıdır. Çalışma grubu yapı kültürüyle ilgili kamuoyu tartışmalarını teşvik etmeyi, önlemleri izlemeyi ve başka öneriler getirmeyi hedeflerinin arasına almalıdır.

Yapı Kültürü Ulusal Vakfı: Federal hükümet, sektörel dernekler, sanayi ortaklıkları ve bireylerin katkılarıyla bir Yapı Kültürü Ulusal Vakfı kurulmalıdır. Vakfın ana görevi kamuoyunu yapı kültürü konusunda bilinçlendirmek olacaktır. Vakıf şunları yapmalıdır:

- Yapıyı çevrenin önemi konusunda kamuoyunu bilinçlendirmeye yardım edecek bir iletişim merkezi işlevi görmek
- Mevcut koleksiyonların, müzelerin ve mimarlık merkezlerinin çeşitli faaliyetlerini koordine eden ve ortak hedeflerini temsil eden bir ortağı gibi çalışmak. Bu şekilde bu gruplar planlama yapı ve kamuoyu arasında arabuluculuk sağlayacak bir "geçiş kuşağı" oluşturur.
- Genel olarak bir bilgi ajansı işlevi görmek. Vakıf dış dünyaya konunun önemini aktaran bir irtibat noktası olmalıdır. Böylece yapı kültürü konusunun kamuoyunun bilincinde kök salmasını sağlamalıdır.

EDİTÖRÜN SONSÖZÜ

Yapıyı çevrenin durumundan duyulan rahatsızlık Mimarlık ve Yapı Kültürü İnsiyatifi'nin oluşturulmasına yol açmıştı. Ancak, bir yıllık bir inceleme süreci sonunda pek çok insanın onu geliştirmeye kendini adadığı açıkça görülmektedir. Eğer her şey, topluluğun ortak çabasıyla bütün duvar yazılarının temizlenmesi, bütün çirkin binaların tamamen yıkılmayacaklarsa bile yeni cephelere kavuşturulması ve bütün kamuya ait mekânların "düzene sokulması" kadar kolay olsaydı iyi olurdu. Ama böyle projeler, destekleyecek paranın olmayışı yüzünden değil, bunu yapacak kişilerin olmayışı yüzünden imkânsızdır ve

bunun sonucunda da bir binayı "çirkin" yapan şeyin ne olduğu üzerinde uzlaşmanın bir yolu yoktur.

Demokrasinin en güç yanı da budur: Kişi bir konuda tartışmada taraf olan diğerinin yanlış ya da doğru değil, ama farklı görüşe sahip olduğunu kabul ederek sürekli tartışmalıdır. Fakat bu, aynı zamanda yapı kültürünün de temelidir: Yapı kültürü bütün zamanlar için tek doğru yaklaşımı tariflemek değildir. Yapı kültürü, doğru yaklaşımın ne olabileceğini tanımlayan sürekli bir süreçtir.

Konuyu çok zorlaştıran da budur. Yapı kültürü ile uğraşırken sorunu çözebilecek tek bir önlem yoktur. Yapı kültürünün yasama dönemleri ve oylamalarla -en azından görünürde- hiçbir ilgisi yoktur. Ancak Almanya'nın 1989 sonbaharında gerçekleşen tek devrimi kısmen yapı kültürünün eksikliği nedeniyle başlamıştır: Leipzig'in kent merkezinin kötüleşen durumu 1989'un başlarından itibaren göstericilerin şikâyet konularından biriydi. Bu durum, yapı kültürünün gerçekten de politik bir boyutu olduğunu göstermektedir -sadece tek bir önlemle halledilemez. Ama, 1960 ve 70'lerde inşa edilen toplu konutların sakinleri, İngiltere ve Fransa'da olduğu gibi ihmal edildiklerini düşünerek öfkeli protestolarla sokaklara dökülseler neler olabilir? Bu ne bir uyarı ne de bir öngörüdür -ama yapılı çevrenin herkes için önemini çok açık bir biçimde göstermektedir.

Çok basit sorularla başladık: 10, 20, 30 yıl sonra nasıl bir kentte, nasıl bir çevrede, nasıl bir evde yaşamak istiyoruz? Belli yapılı çevrelerin içlerinde yaşayan insanlar üzerinde ne gibi etkileri vardır? Hangi toplum kendi kentini kurar? Gelecekteki yapı ve kent planlaması çevreyi nasıl etkileyecek? Ve en can alıcı soru da inşaat sektöründeki mimarlık sektörünü de beraberinde götüren tehlikeli küçülmenin yapı ürünlerinin ve yapıların sürdürülebilirliğinin ve üretiminin yüksek teknik ve tasarım kalitesiyle iyileştirilmesini sağlayarak durdurulup durdurulamayacağıdır. Böylece bir taşla iki kuş vurulabilir: Desteklemeye ve hizmetlerin ihracata odaklanarak küçülme durdurulabilir ve daha çok insanı tatmin eden bir yapılı çevre yaratılabilir.

Sorular çok basit, ama yanıtlar değil. Yanıtlar ancak ortak bir çabayla bulunabilir.